Learn Space

ตะลุยโจทย์
สังคมศึกษา
ม.5

1,000 ข้อ

เชื่อมอดีต เข้าใจสังคม
วิเคราะห์คำตอบอย่างมีเหตุผล

5 สาระ 10 หน่วย | Mind Map ทุกหน่วย | เฉลยละเอียดทุกข้อ

ชูชัย เทียนแท้ (อาจารย์ปู)
ChatStick Team

Learn Space · Education Thai App

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม · มัธยมศึกษาปีที่ 5

ตะลุยโจทย์ สังคมศึกษา ม.5

1,000 ข้อ

เชื่อมอดีต เข้าใจสังคม วิเคราะห์คำตอบอย่างมีเหตุผล

สรุปเป็นระบบ ก่อนลงมือทำ • ฝึกอ่านหลักฐาน เชื่อมเหตุและผล • เฉลยละเอียด พร้อมทบทวนข้อผิด

ออกสำรวจไปด้วยกันกับน้องพงศ์ — ม้านักประวัติศาสตร์ · สมุดบันทึกนักสำรวจสังคม

ChatStick Team · www.chatstickmarket.com

ตะลุยโจทย์ สังคมศึกษา ม.5 – 1,000 ข้อ

เชื่อมอดีต เข้าใจสังคม วิเคราะห์คำตอบอย่างมีเหตุผล
หนังสือแบบฝึกสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผู้เขียน: ชูชัย เทียนแท้ (อาจารย์ปู)
บรรณาธิการและจัดทำต้นฉบับ: ChatStick Team · แบรนด์ Learn Space · โครงการ Education Thai App
ผู้จัดพิมพ์/ผู้จัดจำหน่าย: บริษัท แชทสติ๊ค จำกัด (ChatStick Co., Ltd.)

ตรวจทานเนื้อหา: ผ่านการตรวจสอบจากทีมงานภายในบริษัท (ยังไม่ผ่านการตรวจโดยครูสังคมศึกษาผู้เชี่ยวชาญภายนอก)
ISBN: —

© พ.ศ. 2569 บริษัท แชทสติ๊ค จำกัด (ChatStick Co., Ltd.) สงวนลิขสิทธิ์
ห้ามคัดลอก ทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่ส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ ไม่ว่าในรูปแบบใด โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร

ฉบับที่ 1 (v1) : พฤศจิกายน 2569
www.chatstickmarket.com

โจทย์ทั้ง 1,000 ข้อเป็นแบบฝึกที่ ChatStick Team แต่งขึ้นใหม่เพื่อการเรียนรู้ **ไม่ใช่ข้อสอบของสนามสอบหรือโรงเรียนใด** กรณีศึกษา ชื่อบุคคล ชุมชน ร้านค้า หน่วยงาน ประเทศ และแผนที่ที่ระบุว่า “สมมติ” แต่งขึ้นเพื่อการเรียนรู้ ตัวเลขที่ไม่ระบุแหล่งเป็นข้อมูลสมมติ ข้อมูลกฎหมาย สถิติ และเหตุการณ์ร่วมสมัยที่เป็นข้อมูลจริงระบุปีอ้างอิงกำกับไว้ ข้อมูลเหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงภายหลัง ควรตรวจสอบฉบับล่าสุดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หนังสือเล่มนี้จัดทำโดยอิสระ อ้างอิงขอบเขตจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระภูมิศาสตร์ตามฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) แต่ **ไม่ใช่หนังสือที่ได้รับการรับรองหรืออนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ** การเลือกหัวข้อสำหรับชั้น ม.5 เป็นแผนของผู้จัดทำ สถานศึกษาแต่ละแห่งอาจจัดต่างกัน ระดับความยากและเวลาที่เสนอเป็นการประเมินของผู้จัดทำ

ภาพตัวละคร น้องพงศ์ ไอเท็ม และกราฟิกทั้งหมดเป็นลิขสิทธิ์ของบริษัท แชทสติ๊ค จำกัด แผนภาพ กราฟ แผนที่สมมติ และ Mind Map ในเนื้อหาสร้างขึ้นเองโดยทีมงาน ไม่ใช้ภาพจากภายนอก

คำนำ

ขึ้นชั้น ม.5 หลายคนรู้สึกว่าสังคมศึกษากว้างขึ้นทุกที วันหนึ่งเรียนหลักธรรม อีกวันเรียนกฎหมาย ตลาด ราคา นโยบายเศรษฐกิจ ต่อด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และแผนที่ บางครั้งจำได้ แต่พอเจอสถานการณ์ใหม่กลับไม่แน่ใจว่าควรใช้หลักอะไรตัดสิน หนังสือเล่มนี้จึงตั้งใจฝึกทั้ง “รู้หลัก” และ “ใช้หลักเป็น” ไปพร้อมกัน

เล่มนี้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ครู และผู้ปกครอง แบ่งเป็น 5 ภาคตามสาระการเรียนรู้ รวม 10 หน่วย มีโจทย์ปรนัยแต่งใหม่ 1,000 ข้อ เป็นแบบฝึก 800 ข้อ และแบบทดสอบท้ายหน่วย 200 ข้อ ไล่ระดับจากพื้นฐาน 350 ข้อ ประยุกต์ 450 ข้อ สู่ท้าทาย 200 ข้อ ทุกหน่วยมี Quick Note สรุปหลักการ คำศัพท์สำคัญ Mind Map ตัวอย่างพร้อมวิธีคิด และเฉลยละเอียดที่อธิบายเหตุผลของทุกตัวเลือก

หัวใจของเล่มคือกระบวนการคิด 5 ขั้น อ่านสถานการณ์ เลือกหลักการ ตรวจหลักฐาน เปรียบเทียบตัวเลือก แล้วจึงสรุปคำตอบอย่างมีเหตุผล เมื่อทำผิด ให้จดลง Mistake Notebook ท้ายเล่ม แล้วกลับมาทำซ้ำ ช่วงเวลาว่างระหว่างวัน น้อง ๆ ทบทวนสรุปและ Mind Map ต่อได้ในแอปสรุปสังคม ม.4-6 EasyNote หรือแอป LearnSpace บนมือถือ

น้องพงศ์ — ม้านักประวัติศาสตร์ จะออกสำรวจไปพร้อมกับน้อง ๆ พร้อมคำถามติดตัวว่า “หลักฐานบอกอะไรเรา?” ขอให้ฝึกอย่างสม่ำเสมอ แล้วจะพบว่าสังคมศึกษาไม่ได้เป็นเพียงวิชาสอบ แต่เป็นเครื่องมือเข้าใจโลกและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในทุกวัน

ด้วยความปรารถนาดี

ChatStick Team

พฤศจิกายน 2569

วิธีใช้หนังสือ

หนังสือเล่มนี้ออกแบบเป็น “สมุดบันทึกนักสำรวจสังคม” ทุกหน่วยเริ่มจากสรุปหลักการ ตามด้วยตัวอย่างพร้อมวิธีคิด แบบฝึก และแบบทดสอบท้ายหน่วย ใช้ได้ทั้งฝึกระหว่างเรียน ทบทวนก่อนสอบกลางภาคและปลายภาค และเตรียมตัวสอบตามขอบเขตรายวิชา

ลำดับการใช้

ขั้นตอน	ทำอย่างไร
1. ดูเส้นทาง	เปิด Study Journey และ Study Planner 8 สัปดาห์ ปรับวันและเวลาให้เข้ากับตารางเรียนของตนเอง
2. เปิดหน่วย	อ่านเป้าหมายการเรียนรู้ ตอบคำถามชวนคิดในใจ แล้วอ่าน Quick Note คำศัพท์สำคัญ และ Mind Map
3. ดูวิธีคิด	ลองตอบตัวอย่างพร้อมวิธีคิดก่อนอ่านเฉลยในกล่อง (ไม่นับรวม 1,000 ข้อ)
4. ฝึกเป็นชุด	แบบฝึก 80 ข้อแบ่งเป็นชุดละ 10–20 ข้อ พร้อมเวลาเสนอ ทำทีละชุด วงเลขข้อที่ไม่มั่นใจ แล้วตรวจเฉลยทันที
5. ทดสอบท้ายหน่วย	ทำแบบทดสอบ 20 ข้อแบบจับเวลาโดยไม่เปิดสรุป บันทึกคะแนน เวลา และเรื่องที่ต้องทบทวนในช่องท้ายหน่วย
6. อ่านเฉลยทุกตัวเลือก	เฉลยบอกหลักคิด วิธีวิเคราะห์โจทย์ และเหตุผลของ ก ข ค ง ทุกตัว อ่านแม้ข้อที่ตอบถูก เพื่อดูว่าถูกด้วยเหตุผลที่ถูกหรือไม่
7. เก็บข้อผิด	จดข้อที่ผิดลง Mistake Notebook พร้อมเหตุผลที่ผิดและหลักคิดที่ถูก แล้วนัดวันทำซ้ำ

กระบวนการคิด 5 ขั้นของนักสำรวจสังคม

ขั้น	ถามตัวเองว่า
อ่านสถานการณ์	โจทย์ถามอะไร มีเงื่อนไขหรือคำว่า “ไม่” “ยกเว้น” หรือไม่
เลือกหลักการ	เรื่องนี้ใช้หลักธรรม กฎหมาย หลักเศรษฐศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ หรือเครื่องมือภูมิศาสตร์ข้อใด
ตรวจหลักฐาน	ข้อมูลในข้อความ ตาราง กราฟ แผนที่ หรือเส้นเวลาบอกอะไร ชี้ตำแหน่งได้
เปรียบเทียบตัวเลือก	ตัดตัวที่ขัดหลักฐาน ถูกบางส่วน หรือเกินข้อมูล
สรุปคำตอบ	เลือกข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว และอธิบายได้ว่าเพราะอะไร

หนึ่งหน่วยมีอะไร

ส่วนของหน่วย	ใช้ทำอะไร
หน้าเปิดหน่วย	ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง เป้าหมายการเรียนรู้ และคำถามชวนคิด
Quick Note	สรุปหลักการเป็นกรอบสั้น พร้อมตาราง แผนภาพ กราฟ แผนที่ และกล่องจุดที่มักสับสน
คำศัพท์สำคัญ · Mind Map	คำที่ต้องเข้าใจก่อนทำโจทย์ และผังความสัมพันธ์ของทั้งหน่วยในหน้าเดียว
ตัวอย่างพร้อมวิธีคิด	สาธิตกระบวนการคิด 5 ขั้น — **ไม่นับรวม 1,000 ข้อ**
แบบฝึก 80 ข้อ	แบ่งเป็นชุดละ 10–20 ข้อ เรียงจากพื้นฐาน ประยุกต์ สู่ท้าทาย
แบบทดสอบท้ายหน่วย 20 ข้อ	ผสมทุกหัวข้อ พร้อมช่องคะแนน เวลา และเรื่องที่ต้องทบทวน

น้องพงศ์: หลักฐานบอกอะไรเรา? ถามข้อนี้ทุกครั้งก่อนเลือกคำตอบ แล้วจะตัดตัวลวงได้ง่ายขึ้นมาก

ขอบเขตหลักสูตรและข้อจำกัดการใช้งาน

เนื้อหาจัดตาม 5 สาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 **สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ใช้ตัวชี้วัดฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560** ส่วนสาระที่ 1–4 ใช้ตัวชี้วัดตามหลักสูตร พ.ศ. 2551 ตัวชี้วัดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกำหนดเป็น **ช่วงชั้น ม.4–6** ไม่มีรหัสตัวชี้วัดเฉพาะชั้น ม.5 ในเล่มจึงเขียนรหัสแบบ “ส 3.1 ม.4–6/1” ตามเอกสารต้นฉบับ

สาระ (มาตรฐาน)	หน่วยในเล่ม	หมายเหตุขอบเขต
สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (ส 1.1, ส 1.2)	หน่วย 1, หน่วย 2	ส 1.1 ม.4–6/1–22 · ส 1.2 ม.4–6/1–5 · หลักธรรม การใช้เหตุผลตามนัยพุทธศาสนา ศาสนสัมพันธ์ และศาสนิกชนที่ดี — บางโรงเรียนเรียนใน ม.4 หรือ ม.6
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม (ส 2.1, ส 2.2)	หน่วย 3, หน่วย 4	ส 2.1 ม.4–6/1–5 · ส 2.2 ม.4–6/1–4 · กฎหมาย สิทธิมนุษยชน การปกครอง สังคม วัฒนธรรม — ข้อมูลกฎหมายระบุปี/ฉบับ (ข้อมูล ณ พ.ศ. 2569)
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ (ส 3.1, ส 3.2)	หน่วย 5, หน่วย 6	ส 3.1 ม.4–6/1–4 · ส 3.2 ม.4–6/1–3 (ไม่มี /4) · ตลาด ราคา ค่าจ้าง นโยบาย และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ — โรงเรียนส่วนใหญ่จัดใน ม.5
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ (ส 4.1, ส 4.2, ส 4.3)	หน่วย 7, หน่วย 8	ส 4.1 ม.4–6/1–2 · ส 4.2 ม.4–6/1–4 · ส 4.3 ม.4–6/1–5 · วิธีการทางประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์สากลเชื่อมไทย — โรงเรียนจัดชั้นต่างกันมากที่สุด
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ (ส 5.1, ส 5.2 — ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)	หน่วย 9, หน่วย 10	ส 5.1 ม.4–6/1–3 · ส 5.2 ม.4–6/1–4 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) · เครื่องมือภูมิศาสตร์ ภัยพิบัติ ทรัพยากร และความยั่งยืน — ทุกโรงเรียนตัวอย่างจัดใน ม.5

ข้อจำกัดที่ควรรู้ก่อนใช้

- **โรงเรียนจัดเนื้อหา ม.5 ต่างกัน** บางแห่งเรียนเศรษฐศาสตร์หรือประวัติศาสตร์ใน ม.4 หรือ ม.6 การเลือกหัวข้อในเล่มนี้เป็นแผนของผู้จัดทำ ซึ่งตรวจเทียบจากหลักสูตรแกนกลางและคำอธิบายรายวิชาของหลายสถานศึกษา ควรเทียบกับโครงสร้างรายวิชาของโรงเรียนตนเอง

- **แต่ละหัวข้อติดป้ายประเภท** “บทเรียนหลัก” = เนื้อหาหลักของหน่วย · “พื้นฐานทบทวน” = ความรู้จากชั้นก่อนที่ต้องใช้ · “เนื้อหาเชื่อมโยง” = ต่อยอดหรือเชื่อมสาระอื่น
- **ข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงได้** เช่น กฎหมาย อัตราค่าจ้าง สถิติ ระบุปีอ้างอิงไว้ทุกแห่ง และอาจไม่เป็นปัจจุบันเมื่อน้อง ๆ อ่าน
- **กรณีศึกษาและแผนที่สมมติ** ใช้ฝึกหลักการเท่านั้น ไม่ได้อ้างถึงบุคคล ชุมชน หรือเหตุการณ์จริง
- **ระดับความยากและเวลาเสนอ** เป็นการประเมินของผู้จัดทำ ยังไม่ผ่านการทดลองใช้กับนักเรียนหรือการวิเคราะห์ทางสถิติ
- **สถานะการตรวจ** ผ่านการตรวจสอบจากทีมงานภายในบริษัท ยังไม่ผ่านการตรวจโดยครูสังคมศึกษาผู้เชี่ยวชาญภายนอก · ดูแหล่งอ้างอิงและสถานะการตรวจ

ตัวชี้วัดตรวจจากเอกสารทางการของ สพฐ. (หลักสูตรแกนกลาง 2551 และสาระภูมิศาสตร์ฉบับปรับปรุง 2560) ครบ 61 ตัวชี้วัดช่วงชั้น ม.4–6 · การเลือกหัวข้อ ม.5 และการจับคู่ตัวชี้วัดรายหน่วยเป็นแผนของผู้จัดทำ ตรวจเทียบโครงสร้างรายวิชา ม.5 ของ 4 สถานศึกษา ยังไม่ผ่านการตรวจโดยครูสังคมศึกษาผู้เชี่ยวชาญภายนอก

สารบัญ

ส่วนนำ

คำนำ 04
วิธีใช้หนังสือ 05
ขอบเขตหลักสูตรและข้อจำกัดการใช้งาน 07
Study Journey 10 หน่วย และ Mind Map ภาพรวม 11
Study Planner 8 สัปดาห์ 14
ระดับโจทย์ สัญลักษณ์ และวิธีอ่านเฉลย 16
ใช้คู่กับแอปพลิเคชัน 18

ภาค 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

หน่วยที่ 1 ศาสนา หลักธรรม และการใช้เหตุผล · ข้อ 1–100 20
หน่วยที่ 2 ศาสนิกชนที่ดี ศาสนสัมพันธ์ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข · ข้อ 101–200 75

ภาค 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

หน่วยที่ 3 พลเมือง สิทธิมนุษยชน กฎหมาย และการปกครองระบอบประชาธิปไตย · ข้อ 201–300 132
หน่วยที่ 4 สังคม วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในสังคมไทยและสังคมโลก · ข้อ 301–400 192

ภาค 3 เศรษฐศาสตร์

หน่วยที่ 5 ระบบเศรษฐกิจ ตลาด ราคา และค่าจ้าง · ข้อ 401–500 256
หน่วยที่ 6 นโยบายเศรษฐกิจ ความร่วมมือ และเศรษฐกิจพอเพียง · ข้อ 501–600 324

ภาค 4 ประวัติศาสตร์

หน่วยที่ 7 เวลา ยุคสมัย และวิธีการทางประวัติศาสตร์ · ข้อ 601–700 385
หน่วยที่ 8 อารยธรรมและพัฒนาการของโลกสู่ปัจจุบัน · ข้อ 701–800 440

ภาค 5 ภูมิศาสตร์

หน่วยที่ 9 เครื่องมือภูมิศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และปฏิสัมพันธ์มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม · ข้อ 801–900 503
หน่วยที่ 10 ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ และความยั่งยืน · ข้อ 901–1,000 564

เฉลยและส่วนท้ายเล่ม

ตารางคำตอบย่อ ข้อ 1–1,000 634
เฉลยละเอียด 1,000 ข้อ 639
บทส่งท้าย 1009
Mistake Notebook 1011
ตารางติดตามผลรายหน่วย 1015
อภิธานศัพท์ 1017
ดัชนีห้วข้อสำคัญ 1027
บรรณานุกรมและแหล่งภาพ/ข้อมูล 1032
เครดิตและข้อมูลฉบับ 1035
เกี่ยวกับผู้เขียน · จากใจผู้เขียน 1036
แอปแนะนำ · หนังสือแนะนำ 1038

Study Journey 10 หน่วย

เส้นทางสำรวจของเล่มนี้มี 10 จุดแวะ จุดละ 100 ข้อ (แบบฝึก 80 + แบบทดสอบท้ายหน่วย 20) เดินตามลำดับ หรือเริ่มจากหน่วยที่ตรงกับบทเรียนในห้องก็ได้ ระบายหมุดเมื่อแบบทดสอบท้ายหน่วยได้อย่างน้อย 14/20 ข้อ

10 หน่วยใน 5 สาระ

หน่วย	ชื่อหน่วย	สาระ	ข้อ
หน่วย 1	ศาสนา หลักธรรม และการใช้เหตุผล	สาระที่ 1	1–100
หน่วย 2	ศาสนิกชนที่ดี ศาสนสัมพันธ์ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	สาระที่ 1	101–200
หน่วย 3	พลเมือง สิทธิมนุษยชน กฎหมาย และการปกครองระบอบประชาธิปไตย	สาระที่ 2	201–300
หน่วย 4	สังคม วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในสังคมไทยและสังคมโลก	สาระที่ 2	301–400
หน่วย 5	ระบบเศรษฐกิจ ตลาด ราคา และค่าจ้าง	สาระที่ 3	401–500
หน่วย 6	นโยบายเศรษฐกิจ ความร่วมมือ และเศรษฐกิจพอเพียง	สาระที่ 3	501–600
หน่วย 7	เวลา ยุคสมัย และวิธีการทางประวัติศาสตร์	สาระที่ 4	601–700
หน่วย 8	อารยธรรมและพัฒนาการของโลกสู่ปัจจุบัน	สาระที่ 4	701–800
หน่วย 9	เครื่องมือภูมิศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และปฏิสัมพันธ์มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม	สาระที่ 5	801–900
หน่วย 10	ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ และความยั่งยืน	สาระที่ 5	901–1,000

น้องพงศ์: ลองเชื่อมเหตุและผลกัน — ทุกหน่วยเชื่อมกันอยู่ ดู Mind Map ภาพรวมหน้าถัดไปก่อนออกเดินทาง

Mind Map ภาพรวม สังคมศึกษา ม.5

ภาพ Mind Map ภาพรวมทั้งเล่ม: 5 สาระ 10 หน่วย และกระบวนการคิดของนักสำรวจสังคม SOC-M5-MAP-FIG001

Study Planner 8 สัปดาห์

แผนตั้งต้นสำหรับ 8 สัปดาห์ (ประมาณ 125–150 ข้อต่อสัปดาห์) **ปรับเองได้** — กรอกวันเริ่ม จำนวนวันที่ฝึกต่อสัปดาห์ และเวลาต่อวันที่ทำได้จริง ถ้าเรียนในห้องตามลำดับต่างจากเล่ม สลับหน่วยตามโรงเรียนได้ทันที เพราะแต่ละหน่วยจบในตัว

วันเริ่ม	ฝึกสัปดาห์ละ	วันละ	เป้าหมายแบบทดสอบ
.....	..... วัน	..... นาที	..... / 20

สัปดาห์	สิ่งที่ทำ (Quick Note → ชุดฝึก → ตรวจเฉลย → แบบทดสอบ)	วันที่	ชั่วโมง	คะแนนทดสอบ	เสร็จ
1	**หน่วย 1** Quick Note + Mind Map หน่วย 1 → ชุดฝึก 1.1–1.5 → แบบทดสอบท้ายหน่วย 1				☐
2	**หน่วย 2 · หน่วย 3** หน่วย 2 ครบทั้งหน่วย · เริ่มหน่วย 3 (Quick Note + ชุดฝึก 3.1–3.2)				☐
3	**หน่วย 3 · หน่วย 4** หน่วย 3 ต่อจนจบ + แบบทดสอบ · หน่วย 4 ครบทั้งหน่วย				☐
4	**หน่วย 5** หน่วย 5 ตลาด ราคา ค่าจ้าง (ฝึกอ่านกราฟให้คล่อง) + ทบทวน Mistake Notebook ครั้งที่ 1				☐
5	**หน่วย 6 · หน่วย 7** หน่วย 6 ครบทั้งหน่วย · หน่วย 7 Quick Note + ชุดฝึก 7.1–7.3				☐
6	**หน่วย 7 · หน่วย 8** หน่วย 7 ต่อจนจบ + แบบทดสอบ · หน่วย 8 ครบทั้งหน่วย				☐
7	**หน่วย 9 · หน่วย 10** หน่วย 9 และหน่วย 10 (ฝึกอ่านแผนที่และข้อมูลเชิงพื้นที่)				☐
8	**ทบทวน** สัปดาห์ทบทวน: ทำข้อใน Mistake Notebook ซ้ำ · ทำแบบทดสอบท้ายหน่วยที่ได้ต่ำกว่า 14/20 ซ้ำ · อ่าน Mind Map ทุกหน่วย				☐

หนึ่งวันฝึกแบบนักสำรวจ (ตัวอย่าง 60 นาที)

ช่วง	นาที	ทำอะไร
อุ่นเครื่อง	10	อ่าน Mind Map ของหน่วยและทบทวนข้อใน Mistake Notebook 2–3 ข้อ
ฝึก	35	ทำชุดฝึก 1 ชุด (10–20 ข้อ) จับเวลาตามที่เสนอ
ตรวจและเก็บ	15	ตรวจเฉลย อ่านเหตุผลทุกตัวเลือก จดข้อผิดลง Mistake Notebook

น้องพงศ์: วันไหนทำไม่ทัน เลื่อนแผนได้ ไม่ต้องข้ามหน่วย ความสม่ำเสมอสำคัญกว่าความเร็ว

ระดับโจทย์ สัญลักษณ์ และวิธีอ่านเฉลย

เพื่อนนักสำรวจประจำเล่ม

น้องพงศ์ — ม้านักประวัติศาสตร์
ม้าสีน้ำตาลอุ่น แผงคอสีโกโก้ สวมเสื้อกั๊กสีทราย ติดเข็มกลัดเข็มทิศสีทอง พกสมุดบันทึกและแผนที่ไปทุกที่ สุขุม ช่างสังเกต ชอบค้นหลักฐาน และคอยให้กำลังใจ ประโยคประจำตัวคือ **“หลักฐานบอกอะไรเรา?”** และ **“ลองเชื่อมเหตุและผลกัน”** พบน้องพงศ์ได้ในหน้าเปิดหน่วย กล่อง Hint และจุดฉลองความสำเร็จ

ระดับโจทย์ (ป้ายท้ายทุกข้อ)

• พื้นฐาน
พื้นฐาน 350 ข้อ
เข้าใจคำสำคัญ หลักการ และอ่านข้อมูลตรงไปตรงมา

•• ประยุกต์
ประยุกต์ 450 ข้อ
ใช้หลักการกับสถานการณ์เปรียบเทียบและเชื่อมเหตุผล

••• ท้าทาย
ท้าทาย 200 ข้อ
ใช้หลายหลักฐาน ประเมินข้อโต้แย้ง และสรุปภายใต้เงื่อนไข

จำนวนจุด ● ●● ●●● บนป้ายช่วยแยกระดับเมื่อพิมพ์ขาวดำ · ระดับประเมินจากสิ่งที่โจทย์ต้องใช้จริง (จำนวนหลักฐาน ความใกล้เคียงของตัวเลือก จำนวนขั้นคิด)

กล่องในเล่ม

Quick Note
หลักการสั้นที่ต้องเข้าใจก่อนทำโจทย์

Hint จากน้องพงศ์
คำใบ้สั้น ๆ จากน้องพงศ์

จุดที่มักสับสน
จุดที่มักสับสน ตัวลวงชอบใช้หลอก

จำก่อนฝึก
สาระที่ควรจำ

ใช้จริงในชีวิต
การใช้ความรู้ในชีวิตจริง

วิธีทำโจทย์
วิธีทำโจทย์อย่างเป็นระบบ

หลักฐานบอกอะไรเรา?
วิธีอ่านและประเมินหลักฐาน

หลักที่ใช้ตัดสิน
หลักที่ใช้ตัดสินคำตอบ

รู้ไว้
ข้อมูลเสริมที่ควรรู้

อ่านข้อมูลให้เป็น
วิธีอ่านกราฟ ตาราง และแผนที่

เทียบให้ชัด
ตารางเทียบสองแนวคิดที่มักสับสน พร้อมวิธีแยก

จุดที่มักพลาด
✘ เข้าใจผิด → ✔ ที่ถูก พร้อมเหตุผล

วิธีอ่านเฉลย

ส่วนของเฉลย	บอกอะไร
ตอบ	ตัวเลือกที่ถูกที่สุด พร้อมระดับและหัวข้อที่ควรทบทวน (กดได้)
หลักคิด	หลักการหรือหลักฐานที่ใช้ตัดสิน
วิเคราะห์โจทย์	ขั้นคิดและข้อมูลที่ใช้ตัดสินคำตอบ (ข้อที่มีกราฟ ตาราง แผนที่ หรือหลักฐาน ชี้ตัวเลขหรือตำแหน่งที่ใช้)
ก ข ค ง	เหตุผลของทุกตัวเลือก ✔ = ถูก · ✘ = ไม่เหมาะ เพราะอะไร
จำให้แม่น	จุดที่มักสับสน (มีเมื่อเป็นประโยชน์)

เลขข้อและรหัส

รายการ	ความหมาย
ข้อ 1–1,000	เลขข้อต่อเนื่องทั้งเล่ม หน่วยละ 100 ข้อ (เช่น หน่วยที่ 3 = ข้อ 201–300 · ข้อ 281–300 เป็นแบบทดสอบท้ายหน่วย)
SOC-M5-0001 … SOC-M5-1000	รหัสข้อถาวร (พิมพ์ใต้ทุกข้อและในเฉลย ใช้อ้างอิงในทะเบียนข้อสอบ)
SOC-M5-U01-EX01 · FIG001	ตัวอย่างพร้อมวิธีคิด · ภาพประกอบ (ไม่นับคะแนน)

สีช่วยให้อ่านง่ายเท่านั้น ถูก–ผิดมีสัญลักษณ์ ✔ ✘ ระดับมีจุด ● และทุกกล่องมีป้ายข้อความ จึงอ่านได้แม้พิมพ์ขาวดำ

ใช้คู่กับแอปพลิเคชัน

แอปของ ChatStick Team ใช้ทบทวนเพิ่มเติมบนมือถือหรือแท็บเล็ตในเวลาว่าง เช่น อ่านสรุปและ Mind Map ก่อนเริ่มหน่วย หรือฝึกโจทย์เพิ่มหลังทำชุดฝึกในเล่ม (โจทย์ในเล่มแต่งขึ้นใหม่สำหรับหนังสือ · ภาพหน้าจอเป็นของบริษัท แชทสติ๊ค จำกัด ฟีเจอร์และราคาในแอปอาจเปลี่ยนแปลง)

สรุปสังคม ม.4-6 EasyNote

สรุปสังคมศึกษา ม.4–6 ครบ 5 สาระ บทสั้นเข้าใจง่าย พร้อม Mind Map แฟลชการ์ด และแบบทดสอบ
https://apps.apple.com/th/app/id6805110766
หรือค้นหาคำว่า “สรุปสังคม EasyNote” ใน App Store (iPhone / iPad)

บทเรียน

Mind Map

แบบทดสอบ

ทบทวนข้อผิด

LearnSpace: สรุปบทเรียน ติวสอบ

ห้องสมุดหนังสือสรุปและติวสอบของ ChatStick Team บนมือถือ (ภาพหน้าจอ 4 ภาพแรกจาก iOS · 2 ภาพหลังจาก Android) · iOS: https://apps.apple.com/th/app/id6826771873
Android: https://play.google.com/store/apps/details?id=com.chatstick.learnspace
หรือค้นหาคำว่า “LearnSpace” ใน App Store / Google Play

iOS

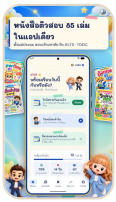
Android

ห้องสมุด

บทเรียน

Mind Map

แบบทดสอบ

หน้าแรก

ความก้าวหน้า

ภาค 1

ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระที่ 1

หน่วยที่ 1 ศาสนา หลักธรรม และการใช้เหตุผล (ข้อ 1–100)

หน่วยที่ 2 ศาสนิกชนที่ดี ศาสนสัมพันธ์ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (ข้อ 101–200)

คุยกันก่อนเริ่มภาค 1

ศาสนาไม่ได้มีแค่เรื่องให้ท่องจำ แต่เป็นระบบเหตุผลที่ช่วยตอบว่าเราควรคิด พูด และทำอย่างไร ภาคนี้ฝึกจับหลักธรรมสำคัญของศาสนาต่าง ๆ ใช้หลักธรรมวิเคราะห์สถานการณ์จริง และเห็นแนวทางที่คนต่างความเชื่ออยู่ร่วมกันได้อย่างเคารพกัน

หน่วยที่ 1 · ภาค 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

ศาสนา หลักธรรม และการใช้เหตุผล

SOC-M5-U01 · ข้อ 1–100 · แบบฝึก 80 ข้อ + แบบทดสอบท้ายหน่วย 20 ข้อ

ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง (ตัวชี้วัดช่วงชั้น ม.4–6) ส 1.1 ม.4–6/1 · ส 1.1 ม.4–6/2 · ส 1.1 ม.4–6/3 · ส 1.1 ม.4–6/4 · ส 1.1 ม.4–6/5 · ส 1.1 ม.4–6/6 · ส 1.1 ม.4–6/7 · ส 1.1 ม.4–6/8 · ส 1.1 ม.4–6/9 · ส 1.1 ม.4–6/10 · ส 1.1 ม.4–6/11 · ส 1.1 ม.4–6/12 · ส 1.1 ม.4–6/13 · ส 1.1 ม.4–6/16 · ส 1.1 ม.4–6/19

เป้าหมายการเรียนรู้ — เมื่อจบหน่วยนี้ น้อง ๆ จะ

- อธิบายสังคมชมพูทวีปก่อนพุทธกาลและวิเคราะห์พระพุทธเจ้าในฐานะมนุษย์ผู้ฝึกตนได้สูงสุด
- วิเคราะห์ทางสายกลาง ศรัทธาและปัญญา ประชาธิปไตย และความสัมพันธ์กับวิทยาศาสตร์ในพระพุทธศาสนา
- จัดหลักธรรมเข้าในกรอบอริยสัจ 4 และใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์
- เชื่อมพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง การศึกษา การเมือง และสันติภาพ
- เลือกใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการให้เหมาะกับสถานการณ์

คำถามชวนคิด คลิปหนึ่งอ้างว่า “สวดบทนี้ครบ 9 วัน แล้วจะสอบผ่านทุกวิชาโดยไม่ต้องอ่านหนังสือ” มีคนแชร์หลายหมื่นครั้ง เพื่อนบางคนเชื่อทันที บางคนหัวเราะเยาะ แต่พระพุทธเจ้าสอนให้ทำอย่างไรกับข้อมูลแบบนี้ — เชื่อเลย ปฏิเสธเลย หรือมีวิธีคิดที่ดีกว่านั้น?

“ลองเชื่อมเหตุและผลกัน” — น้องพงศ์

Quick Note สรุปหลักการหน่วยที่ 1

1.1 ชมพูทวีปก่อนพุทธกาลและพุทธประวัติ พื้นฐานทบทวน

ก่อนพุทธกาล สังคมชมพูทวีปแบ่งคนเป็น **วรรณะ 4** ตามกำเนิด คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร (คนนอกวรรณะ เช่น จัณฑาล ถูกรังเกียจและกีดกัน) ศาสนาพราหมณ์ยึด **คัมภีร์พระเวท** นิยม **การบูชายัญ** เพื่อให้เทพพอใจ และเชื่อว่าชีวิตถูกกำหนดโดยพระพรหม ขณะเดียวกันมีนักบวชหลายสำนักแสวงหาความหลุดพ้นด้วยวิธีต่างกัน ตั้งแต่การทรมานตนอย่างหนักไปจนถึงการปล่อยตัวตามใจ

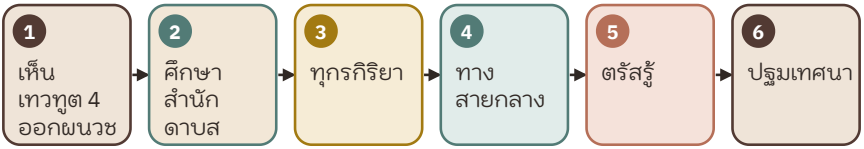
ชมพูทวีปก่อนพุทธกาล เทียบกับคำสอนของพระพุทธเจ้า

ประเด็น	ความเชื่อที่แพร่หลายก่อนพุทธกาล	แนวคำสอนของพระพุทธเจ้า
คุณค่าของคน	กำหนดด้วยวรรณะโดยกำเนิด	วัดที่การกระทำ (กรรม) ของแต่ละคน
ทางให้ได้ผลดี	บูชายัญ อ้อนวอนเทพเจ้า	ลงมือทำเหตุที่ดีด้วยตนเอง (ปฏิบัติบูชา)
ทางหลุดพ้น	ทรมานตน หรือหมกมุ่นในกาม	ทางสายกลาง (มรรคมีองค์ 8)
ท่าทีต่อคำสอน	เชื่อตามคัมภีร์และผู้มีอำนาจ	ฟังแล้วพิจารณา ทดลองปฏิบัติ พิสูจน์ด้วยตนเอง

พระพุทธเจ้า: มนุษย์ผู้ฝึกตนได้สูงสุด

เจ้าชายสิทธัตถะทอดพระเนตร **เทวทูต 4** (คนแก่ คนเจ็บ คนตาย สมณะ) จึงออกผนวช ศึกษาในสำนักอาฬารดาบสและอุทกดาบสจนได้สมาบัติขั้นสูง แต่เห็นว่ายังไม่ใช่ทางดับทุกข์ ต่อมาบำเพ็ญทุกรกิริยาจนพระวรกายทรุดโทรมก็ยังไม่สำเร็จ จึงหันมาใช้ **ทางสายกลาง** และตรัสรู้อริยสัจ 4 ด้วยความเพียรและปัญญาของพระองค์เอง — จุดนี้คือแก่นของตัวชี้วัด: การตรัสรู้เกิดจาก **การฝึกตนของมนุษย์** ไม่ใช่การดลบันดาล

จากเจ้าชายสู่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ภาพ 1.1 ลำดับเหตุการณ์สำคัญจากการออกผนวชถึงการตรัสรู้ (สรุปย่อ) SOC-M5-U01-FIG001

การก่อตั้ง การสอน และการบริหารคณะสงฆ์

ด้าน	สาระสำคัญ
การก่อตั้ง	ปฐมเทศนา (ธัมมจักกัปปวัตนสูตร) แก่ปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตน มฤคทายวัน อัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมและบวชเป็นภิกษุรูปแรก พระรัตนตรัยครบองค์
วิธีสอน	สนทนา · บรรยาย · ตอบปัญหา · วางกฎระเบียบ — เลือกให้เหมาะกับผู้ฟัง
ลีลาการสอน 4	ชี้ให้เห็นชัด (สันทัสสนา) · ชวนให้อยากทำ (สมาทปนา) · เร้าให้กล้า (สมุตเตชนา) · ทำให้ร่าเริง (สัมปหังสนา)
การบริหาร	ส่งพระสาวกจาริกเผยแผ่ไปคนละทาง · มอบอำนาจการบวชให้สงฆ์ · บัญญัติพระวินัย · ให้ธรรมวินัยเป็นศาสดาแทนพระองค์

Quick Note

- ข้อสอบพุทธประวัติระดับ ม.ปลาย มักถาม **“ทำไม”** มากกว่า “เมื่อไร”
- เช่น ทำไมทรงเลิกทุกรกิริยา (ไม่ใช่ทางดับทุกข์) · ทำไมไม่ทรงตั้งผู้สืบทอด (ให้ธรรมวินัยเป็นหลัก ไม่ผูกกับตัวบุคคล)

1.2 ทางสายกลาง การพัฒนาศรัทธาและปัญญา บทเรียนหลัก

ทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) คือ มรรคมีองค์ 8 ซึ่งเว้นทางสุดโต่ง 2 ทาง ได้แก่ **กามสุขัลลิกานุโยค** (หมกมุ่นในความสุขทางกาม) และ **อัตตกิลมถานุโยค** (ทรมานตนให้ลำบากเปล่า) — “กลาง” จึงหมายถึง **พอดีและถูกต้องต่อเป้าหมาย** ไม่ใช่ครึ่งทางระหว่างสองข้าง

มรรคมีองค์ 8 จัดเข้าในไตรสิกขา

ไตรสิกขา	องค์มรรค	ฝึกอะไร
ปัญญา	สัมมาทิฏฐิ (เห็นชอบ) · สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ)	ความเข้าใจและความคิด
ศีล	สัมมาวาจา · สัมมากัมมันตะ · สัมมาอาชีวะ	คำพูด การกระทำ การเลี้ยงชีพ
สมาธิ	สัมมาวายามะ · สัมมาสติ · สัมมาสมาธิ	ความเพียร ความระลึกรู้ ความตั้งมั่นของจิต

จุดที่มักสับสน

- ทางสายกลาง **ไม่ใช่** “ทำแค่ครึ่ง ๆ” หรือ “ประนีประนอมทุกเรื่อง”
- ดูว่าการกระทำนั้น **พอดีกับเหตุปัจจัยและเป้าหมาย** หรือไม่ เช่น อ่านหนังสือสอบโดยไม่อดนอนจนป่วยและไม่ปล่อยเวลาเปล่า

ศรัทธาที่ถูกต้องต้องมีปัญญากำกับ

ศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็น **ตถาคตโพธิสัทธา กัมมสัทธา วิปากสัทธา กัมมัสสกตาสัทธา** (เชื่อการตรัสรู้ เชื่อกรรม เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน) ศรัทธาเป็นจุดเริ่ม แต่ต้อง **ประกอบด้วยปัญญา** ในพละ 5 ศรัทธาต้องสมดุลกับปัญญา และวิริยะต้องสมดุลกับสมาธิ โดยมีสติคอยกำกับ

เทียบให้ชัด **ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา กับ ความเชื่องมงาย**

	ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา	ความเชื่องมงาย
ที่มาของความเชื่อ	ฟัง ไตร่ตรอง ทดลองปฏิบัติ	ทำตามกันมา กลัว หรือหวังโชค
ท่าทีต่อคำถาม	ถามได้ ตรวจสอบได้	ห้ามสงสัย ถามแล้วถือว่าลบหลู่
ผลต่อการกระทำ	ลงมือทำเหตุที่ดีด้วยตนเอง	รอสิ่งศักดิ์สิทธิ์บันดาล ไม่แก้ที่เหตุ

วิธีจำ: ถามตัวเองว่า “เชื่อแล้วทำให้ลงมือแก้ที่เหตุหรือไม่” ถ้าใช่ = มีปัญญากำกับ

กาลามสูตร 10 จัดกลุ่มเพื่อจำง่าย

อย่าเพิ่งเชื่อเพียงเพราะ...	ตัวอย่างในชีวิตจริง
ฟังตามกันมา · ทำสืบต่อกันมา · ข่าวลือ	แชร์ต่อกันในกลุ่มแชตว่าน้ำชนิดหนึ่งรักษาได้ทุกโรค
อ้างตำรา · ใช้ตรรกะ · อนุมานเอา · คิดตามอาการที่เห็น	เห็นคนรวยใส่เสื้อสีหนึ่ง จึงสรุปว่าสีนั้นนำโชค
ตรงกับความเห็นที่ตนมีอยู่แล้ว	เชื่อทันทีเพราะเข้ากับที่ตนคิดไว้ก่อน
ผู้พูดดูน่าเชื่อถือ · เป็นครูของเรา	เชื่อเพราะผู้พูดมีชื่อเสียง โดยไม่ตรวจสอบ

หลังจากไม่เชื่อทันที ให้ **รู้ด้วยตนเอง** ว่าสิ่งใดเป็นกุศล ไม่มีโทษ ผู้รู้สรรเสริญ ทำแล้วเป็นประโยชน์และสุข จึงควรถือปฏิบัติ

1.3 ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา บทเรียนหลัก

ลักษณะประชาธิปไตยที่พบในพระพุทธศาสนา

ลักษณะ	ตัวอย่างในพระพุทธศาสนา
เสรีภาพทางความคิด	กาลามสูตร · ทูลถามและโต้แย้งได้ · ทรงเปิดให้พิสูจน์ด้วยตนเอง
ความเสมอภาค	คนทุกวรรณะบวชได้ · ความอาวุโสในสงฆ์นับตามพรรษา ไม่นับชาติกำเนิดหรือฐานะ
หลักนิติธรรม	พระวินัยใช้กับภิกษุทุกรูปเท่ากัน · ทรงให้ธรรมวินัยเป็นศาสดาแทน
การตัดสินร่วมกัน	สังฆกรรมต้องเสนอญัตติให้ที่ประชุมรับรู้ ใครเห็นต่างให้แย้งได้ · ระงับข้อพิพาทด้วยเสียงข้างมาก (เยภุยยสิกา) ได้
การตรวจสอบ	ปวารณา: ภิกษุเปิดโอกาสให้ผู้อื่นว่ากล่าวตักเตือนตนได้
ความเจริญของหมู่คณะ	อปริหานิยธรรม 7 เช่น หมั่นประชุม พร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม เคารพผู้ใหญ่

หลักที่ใช้ตัดสิน

- พระพุทธศาสนายึด **ธัมมาธิปไตย** (ถือความถูกต้องเป็นใหญ่) เหนืออัตตาธิปไตย (ถือตนเป็นใหญ่) และโลกาธิปไตย (ถือกระแสสังคมเป็นใหญ่)
- เสียงข้างมากจึงเป็น **เครื่องมือ** ตัดสินภายใต้ความถูกต้อง ไม่ใช่เหตุผลให้ทำสิ่งที่ผิดธรรม

หลักฐานบอกอะไรเรา?

- อ่านสถานการณ์แล้วถามว่า **“ใครมีสิทธิพูด ใครตัดสิน ใช้กติกาอะไร”**
- ทุกคนพูดได้ = เสรีภาพ · กติกาใช้กับทุกคนเท่ากัน = นิติธรรม · เปิดให้ผู้อื่นติ = การตรวจสอบ · นับเสียงภายใต้ความถูกต้อง = ธัมมาธิปไตย

1.4 พระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ บทเรียนหลัก

เทียบให้ชัด **วิธีคิดตามนัยพระพุทธศาสนา กับ วิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์**

	วิธีคิดตามนัยพระพุทธศาสนา	วิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์
จุดร่วม	เหตุผล ความเป็นเหตุปัจจัย การพิสูจน์ (เอหิปัสสิโก — เชิญมาดู)	เหตุผล การสังเกต การทดลองซ้ำได้
สิ่งที่มุ่งศึกษา	ชีวิตและจิตใจ เพื่อดับทุกข์	ธรรมชาติและวัตถุ เพื่อเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์
เครื่องมือหลัก	ศีล สมาธิ ปัญญา การรู้แจ้งด้วยตนเอง	ประสาทสัมผัส เครื่องมือวัด การทดลองควบคุมตัวแปร
เรื่องคุณค่า	แยกกุศล–อกุศล ดี–ชั่วชัดเจน	เป็นกลางทางคุณค่า ไม่ตัดสินดี–ชั่วด้วยตัววิธี

วิธีจำ: จุดร่วม = เหตุผลและการพิสูจน์ · จุดต่าง = เป้าหมาย (ดับทุกข์ vs อธิบายธรรมชาติ) และเรื่องคุณค่า

อริยสัจ 4 กับกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

อริยสัจ 4	ขั้นแก้ปัญหา	ตัวอย่าง: สอบตกวิชาหนึ่ง
ทุกข์	ระบุปัญหา	คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ เครียด
สมุทัย	หาสาเหตุ	ไม่ทบทวน เล่นมือถือดึก
นิโรธ	กำหนดเป้าหมาย	คะแนนผ่านเกณฑ์ ใจสงบ
มรรค	ลงมือตามวิธีการ	ตารางทบทวน ปิดแจ้งเตือน ถามครู

นิยาม 5 — ทุกสิ่งเป็นไปตามเหตุปัจจัย ไม่มีผู้บันดาล

นิยาม 5 (กฎธรรมชาติ)	ครอบคลุม	ตัวอย่าง
อุตุนิยาม	กฎทางกายภาพ อุณหภูมิ ฤดูกาล	น้ำได้รับความร้อนจนเดือด ฤดูฝนมาตามช่วง
พีชนิยาม	กฎทางชีวภาพ พันธุกรรม	เมล็ดมะม่วงงอกเป็นต้นมะม่วง
จิตนิยาม	การทำงานของจิต	ความโกรธเกิดขึ้นแล้วดับไป
กรรมนิยาม	การกระทำที่มีเจตนาและผลของมัน	ทำความดีสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยดี
ธรรมนิยาม	ความเป็นเหตุปัจจัยทั่วไปของสรรพสิ่ง	สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป

จุดที่มักสับสน

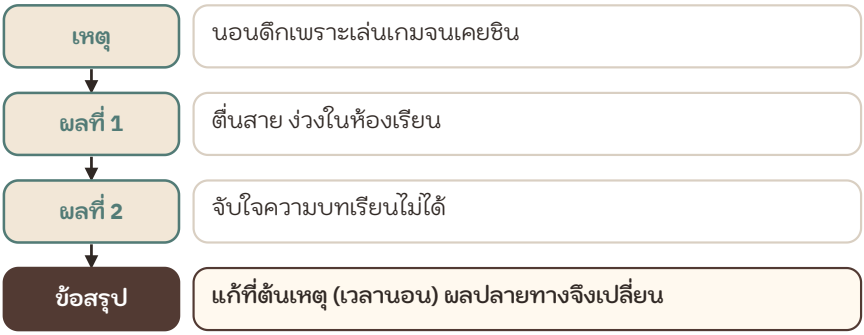
- อย่าสรุปว่า “พระพุทธศาสนาคือวิทยาศาสตร์” ทุกเรื่อง — มีจุดร่วมด้านเหตุผล แต่เป้าหมายและขอบเขตต่างกัน
- วิทยาศาสตร์ตอบได้ว่า “สิ่งนี้ทำงานอย่างไร” แต่ไม่ได้บอกว่า “ควรใช้อย่างไรจึงดี” ซึ่งเป็นเรื่องจริยธรรม

1.5 ฝึกตน พึ่งตน มุ่งอิสรภาพ และความไม่ประมาท บทเรียนหลัก

- **ฝึกตน** — “ในหมู่มนุษย์ ผู้ฝึกตนแล้วเป็นผู้ประเสริฐสุด” มนุษย์พัฒนาได้ด้วยการฝึก (สิกขา)
- **พึ่งตน** — “ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน” พระพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทาง ผู้ปฏิบัติต้องเดินเอง

- **มุ่งอิสรภาพ** — เป้าหมายสูงสุดคือความหลุดพ้นจากกิเลสและทุกข์ (วิมุตติ นิพพาน) ระดับชีวิตประจำวันคือไม่ตกเป็นทาสของความอยาก
- **ไม่ประมาท** — ปัจฉิมโอวาท: สิ่งทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา จงทำประโยชน์ตนและผู้อื่นให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท

ศาสตร์แห่งการศึกษา: แก้ปัญหาที่เหตุปัจจัย

ภาพ 1.2 อิทัปปัจจยตา — เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เมื่อสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้จึงดับ (ตัวอย่างสมมติ) SOC-M5-U01-FIG002

มุ่งประโยชน์สุขจากตนสู่สังคม (ประโยชน์ 3)

ระดับประโยชน์	ความหมาย	ตัวอย่าง
อัตตัตถะ	ประโยชน์ตน	ฝึกวินัยการเรียนของตนเอง
ปรัตถะ	ประโยชน์ผู้อื่น	ช่วยติวเพื่อนที่เรียนไม่ทัน
อุภยัตถะ	ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย/ส่วนรวม	ร่วมรณรงค์ลดขยะในโรงเรียน

น้องพงศ์: ลองเชื่อมเหตุและผลกัน — ถ้าอยากให้ผลเปลี่ยน ต้องย้อนไปหาเหตุ ไม่ใช่รอโชคช่วย

1.6 พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง การศึกษา การเมือง และสันติภาพ บทเรียนหลัก

3 ห่วง 2 เงื่อนไข ↔ หลักธรรม

ภาพ 1.3 ตัวอย่างหลักธรรมที่สอดคล้องกับ 3 ห่วง 2 เงื่อนไขของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

SOC-M5-U01-FIG003

ประโยชน์ในปัจจุบัน (อุ อา กะ สะ)

ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 (หัวใจเศรษฐี)	ความหมาย
อุฏฐานสัมปทา	ขยันหาทรัพย์ด้วยความเพียรโดยสุจริต
อารักขสัมปทา	รักษาทรัพย์และผลงานที่หามาได้
กัลยาณมิตตตา	คบคนดีเป็นมิตร
สมชีวิตา	เลี้ยงชีพพอเหมาะกับรายได้

พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม

ด้าน	พระพุทธศาสนาเสนออะไร
การพัฒนาแบบยั่งยืน	พัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง ลดความอยากเกินจำเป็น บริโภคพอดี เห็นว่าสรรพสิ่งเป็นเหตุปัจจัยต่อกัน
การศึกษาที่สมบูรณ์	ไตรสิกขาและภาวนา 4 พัฒนาครบทั้งกาย ความประพฤติ จิตใจ และปัญญา
การเมือง	ผู้ปกครองมีทศพิธราชธรรม · หมู่คณะมือปริหานิยธรรม · ยึดธัมมาธิปไตย
สันติภาพ	เริ่มจากสันติภายในใจ · เมตตา ไม่เบียดเบียน · เวรระงับได้ด้วยการไม่จองเวร

ธรรมของผู้ปกครองและผู้นำ

ทศพิธราชธรรม 10	ความหมายโดยย่อ
ทาน · ศีล · ปริจจาคะ	ให้ · ประพฤติดีงาม · เสียสละประโยชน์ส่วนตน
อาชชวะ · มัททวะ · ตบะ	ซื่อตรง · อ่อนโยน · เพียรละความหมกมุ่น
อักโกธะ · อวิหิงสา	ไม่โกรธ · ไม่เบียดเบียน
ขันติ · อวิโรธนะ	อดทน · ไม่คลาดจากความถูกต้อง

1.7 หลักธรรมในกรอบอริยสัจ 4 บทเรียนหลัก

อริยสัจ 4 เป็นกรอบจัดหลักธรรม

อริยสัจ	ความหมาย	กิจที่ต้องทำ	หลักธรรมที่จัดไว้ (ตัวอย่าง)
ทุกข์	ปัญหา สภาพที่ทนได้ยาก	กำหนดรู้	ขันธ์ 5 · โลกธรรม 8
สมุทัย	เหตุแห่งทุกข์ (ตัณหา)	ละ	หลักกรรม (กรรม 12) · ปฏิจจสมุปบาท · นิวรณ์ 5
นิโรธ	ความดับทุกข์	ทำให้แจ้ง	นิพพาน (ความสุขที่สูงสุด)
มรรค	ทางดับทุกข์	ทำให้เกิด/เจริญ	มรรคมีองค์ 8 · พละ 5 · อปริหานิยธรรม 7 · ทศพิธราชธรรม · มงคล 38

ขันธ์ 5

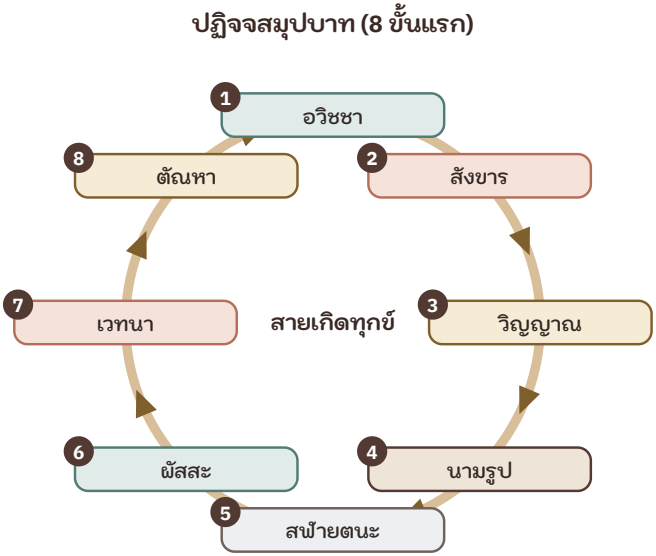
ภาพ 1.4 ขันธ์ 5 — ชีวิตประกอบด้วยรูปธรรมและนามธรรม 5 กอง SOC-M5-U01-FIG004

หมวดธรรมที่ใช้บ่อย

หมวดธรรม	องค์ประกอบ
โลกธรรม 8	ได้ลาภ–เสื่อมลาภ · ได้ยศ–เสื่อมยศ · สรรเสริญ–นินทา · สุข–ทุกข์
นิวรณ์ 5 (สิ่งกั้นจิตไม่ให้บรรลุความดี)	กามฉันทะ · พยาบาท · ถีนมิทธะ (หดหู่ ง่วงซึม) · อุทธัจจกุกกุจจะ (ฟุ้งซ่าน รำคาญใจ) · วิจิกิจฉา (ลังเลสงสัย)
ภาวนา 4	กายภาวนา · ศีลภาวนา · จิตภาวนา · ปัญญาภาวนา
พละ 5	ศรัทธา · วิริยะ · สติ · สมาธิ · ปัญญา

กรรม 12 (หลักกรรมในหมวดสมุทัย)

กรรม 12 แบ่งตาม...	ชื่อกรรม
เวลาที่ให้ผล	ให้ผลในปัจจุบัน · ให้ผลในภพหน้า · ให้ผลในภพต่อ ๆ ไป · อโหสิกรรม (เลิกให้ผล)
หน้าที่	ชนกกรรม (ทำให้เกิด) · อุปัตถัมภกกรรม (สนับสนุน) · อุปปีฬกกรรม (บีบคั้น) · อุปฆาตกรรม (ตัดรอน)
ลำดับการให้ผล	ครุกรรม (กรรมหนัก) · พหุลกรรม/อาจิณณกรรม (ทำบ่อย) · อาสันนกรรม (ใกล้ตาย) · กตัตตากรรม (สักว่าทำ)

ภาพ 1.5 ปฏิจจสมุปบาท 8 ขั้นแรก ต่อจากตัณหาด้วย อุปาทาน → ภพ → ชาติ → ชรามรณะ (รวม 12)

SOC-M5-U01-FIG005

ในชีวิตประจำวัน ช่วงที่ควรใช้ **สติ** มากที่สุดคือรอยต่อ **ผัสสะ → เวทนา → ตัณหา** เมื่อรับรู้และเกิดความรู้สึกแล้ว ถ้ามีสติรู้ทัน ความอยากและการยึดติดจะไม่ต่อเนื่องเป็นทุกข์

พุทธศาสนสุภาษิตที่ใช้บ่อย

พุทธศาสนสุภาษิต (คำแปล)	ใช้กับเรื่อง
ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน	พึ่งตนเอง รับผิดชอบชีวิตตน
คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร	วิริยะ ไม่ย่อท้อ
ความไม่ประมาทเป็นทางแห่งความไม่ตาย	อัปปมาทะ ระมัดระวัง ไม่ผัดวัน
แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี	คุณค่าของปัญญา
เวรในโลกนี้ย่อมไม่ระงับด้วยเวร	สันติภาพ การให้อภัย
ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข	สามัคคี การทำงานร่วมกัน

จุดที่มักพลาด — ผิดตรงไหน แก้อย่างไร

✘ ผิดตรงไหน	✔ แก้อย่างไร
✘ ขันธ์ 5 เป็นสิ่งที่ต้อง “ละ”	✔ ขันธ์ 5 อยู่ในหมวดทุกข์ ต้อง “กำหนดรู้”
สิ่งที่ต้องละคือตัณหาและกิเลส (สมุทัย)	
✘ สัญญา = ความคิด	✔ สัญญา = ความจำได้หมายรู้ · ความคิดปรุงแต่งคือสังขาร
จำได้ว่าเป็นเสียงแม่ = สัญญา · ตั้งใจจะทำอะไรต่อ = สังขาร	
✘ นิวรณ์ 5 = บาปใหญ่	✔ นิวรณ์คือสิ่งกั้นจิตไม่ให้ตั้งมั่น
เช่น ง่วงซึมหรือฟุ้งซ่านขณะอ่านหนังสือ	
✘ หลักกรรม = โชคชะตาที่แก้ไม่ได้	✔ กรรมคือการกระทำที่มีเจตนา เปลี่ยนได้ด้วยการทำเหตุใหม่
กรรมไม่ใช่พรหมลิขิต	

1.8 โยนิโสมนสิการ: คิดถูกวิธีเพื่อพัฒนาชีวิต เนื้อหาเชื่อมโยง

โยนิโสมนสิการ คือ การคิดอย่างแยบคาย คิดถูกวิธี คิดตามเหตุปัจจัย เป็นองค์ประกอบภายในที่นำไปสู่สัมมาทิฏฐิ (คู่กับกัลยาณมิตรซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก) สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ประมวลไว้ในหนังสือพุทธธรรมเป็น 10 วิธี

โยนิโสมนสิการ 10 วิธี

วิธีคิด	จับสัญญาณในโจทย์
1 สืบสาวเหตุปัจจัย	ผลนี้เกิดจากอะไร ย้อนหาต้นเหตุเป็นทอด ๆ
2 แยกแยะส่วนประกอบ	แยกสิ่งทั้งหมดออกเป็นส่วนย่อยเพื่อดูทีละส่วน
3 สามัญลักษณ์	รู้เท่าทันว่าทุกสิ่งไม่เที่ยง เปลี่ยนแปลงเป็นธรรมดา
4 อริยสัจ (แก้ปัญหา)	ปัญหา → สาเหตุ → เป้าหมาย → วิธีการ
5 อรรถธรรมสัมพันธ์	เข้าใจหลักการกับจุดมุ่งหมายให้ตรงกันก่อนปฏิบัติ
6 คุณโทษและทางออก	ชั่งข้อดี ข้อเสีย แล้วหาทางออกที่ดีกว่า
7 คุณค่าแท้–คุณค่าเทียม	ใช้เพราะประโยชน์จริง หรือเพราะค่านิยม/อวดฐานะ
8 เร้ากุศล	เปลี่ยนสิ่งที่เจอให้เป็นแรงทำความดี
9 อยู่ในขณะปัจจุบัน	ทำสิ่งที่ควรทำตอนนี้ ไม่จมอดีตหรือฝันลอยถึงอนาคต
10 วิภัชชวาท	แยกแยะประเด็น มองหลายด้าน ไม่ตัดสินด้านเดียว

เทียบให้ชัด **แยกแยะส่วนประกอบ กับ วิภัชชวาท**

	แยกแยะส่วนประกอบ	วิภัชชวาท
ทำอะไร	แยก “สิ่งหนึ่ง” เป็นส่วนย่อย	แยก “ประเด็น/แง่มุม” ก่อนตัดสินหรือตอบ
ตัวอย่าง	แยกค่าใช้จ่ายรายเดือนออกเป็นหมวด	เพื่อนคนนี้ทำงานช้า แต่ละเอียดและซื่อสัตย์

วิธีจำ: แยก “ชิ้นส่วน” = แยกแยะส่วนประกอบ · แยก “แง่มุม” = วิภัชชวาท

วิธีทำโจทย์

- ข้อสถานการณ์ให้หา **คำกริยาหลัก** ของตัวละคร: “ย้อนหาสาเหตุ” “ชั่งข้อดีข้อเสีย” “ถามว่าจำเป็นจริงไหม” “มองหลายด้าน”
- แล้วจับคู่กับวิธีคิดในตาราง — ระวังข้อที่มีหลายการกระทำ ให้ดูว่าโจทย์ถามถึงขั้นตอนใด

Hint จากน้องพงศ์

ซื้อของเพราะ “ใช้ได้จริง” หรือเพราะ “ใคร ๆ ก็มี” — คำถามนี้คือคุณค่าแท้–คุณค่าเทียม

น้องพงศ์: หลักฐานบอกอะไรเรา? อ่านสิ่งที่ตัวละครคิดและทำทีละขั้น แล้วค่อยเลือกหลักธรรมที่ตรงที่สุด

คำศัพท์สำคัญ หน่วยที่ 1

วรรณะ 4
ชนชั้นตามกำเนิดในสังคมพราหมณ์: กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร

ทุกรกิริยา
การทรมานตนอย่างยิ่ง ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงพบว่าไม่ใช่ทางดับทุกข์

มัชฌิมาปฏิปทา
ทางสายกลาง คือ มรรคมีองค์ 8 เว้นทางสุดโต่ง 2 ทาง

ไตรสิกขา
การศึกษา 3 ด้าน: ศีล สมาธิ ปัญญา

กาลามสูตร
หลักไม่เชื่อทันที 10 ประการ ให้พิจารณาด้วยปัญญาก่อน

ธัมมาธิปไตย
การถือความถูกต้องดีงามเป็นใหญ่ในการตัดสินใจ

ปวารณา
การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นว่ากล่าวตักเตือนตนได้

อิทัปปัจจยตา
เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี — ความเป็นเหตุปัจจัยของสรรพสิ่ง

นิยาม 5
กฎธรรมชาติ 5: อุตุ พีช จิต กรรม ธรรม

อัปปมาทะ
ความไม่ประมาท มีสติ ระมัดระวัง ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง

อริยสัจ 4
ความจริงอันประเสริฐ: ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

ขันธ์ 5
องค์ประกอบของชีวิต: รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

นิวรณ์ 5
สิ่งกั้นจิตไม่ให้ตั้งมั่นในความดี

ปฏิจจสมุปบาท
การเกิดขึ้นของทุกข์ที่อาศัยกันเป็นปัจจัยต่อเนื่อง 12 ขั้น

โยนิโสมนสิการ
การคิดอย่างแยบคาย คิดถูกวิธี ตามเหตุปัจจัย

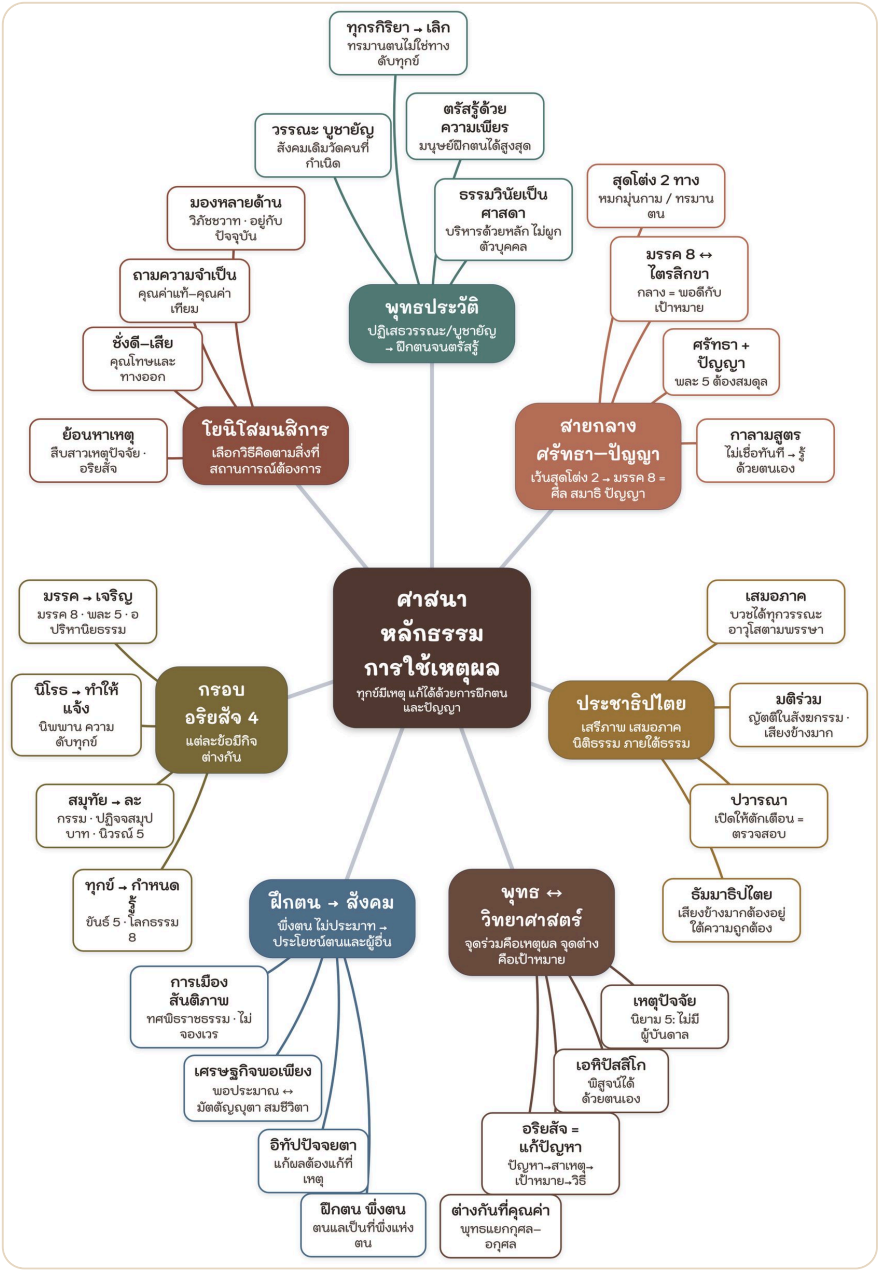
วิภัชชวาท
การแยกแยะประเด็น มองหลายแง่ก่อนตัดสิน

สรุปหน่วยที่ 1 ก่อนดู Mind Map

- พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธการแบ่งคุณค่าคนตามวรรณะและการบูชายัญ แล้วตรัสรู้ด้วยการฝึกตนตามทางสายกลาง
- ทางสายกลาง = มรรคมีองค์ 8 (ศีล สมาธิ ปัญญา) · ศรัทธาที่ถูกต้องต้องมีปัญญากำกับตามกาลามสูตร
- พระพุทธศาสนามีลักษณะประชาธิปไตย (เสรีภาพ เสมอภาค นิติธรรม มติร่วม การตรวจสอบ) ภายใต้ธัมมาธิปไตย และมีจุดร่วมกับวิทยาศาสตร์ด้านเหตุผลและการพิสูจน์
- อริยสัจ 4 เป็นกรอบจัดหลักธรรม: ทุกข์ต้องกำหนดรู้ สมุทัยต้องละ นิโรธต้องทำให้แจ้ง มรรคต้องเจริญ
- หลักธรรมนำไปใช้กับการพัฒนาตน เศรษฐกิจพอเพียง การศึกษา การเมือง และสันติภาพ
- โยนิโสมนสิการ 10 วิธี ช่วยให้คิดถูกทาง — เลือกวิธีให้ตรงกับสิ่งที่สถานการณ์ต้องการ

Mind Map หน่วยที่ 1 ศาสนา หลักธรรม และการใช้เหตุผล

ภาพ 1.6 Mind Map หน่วยที่ 1 ศาสนา หลักธรรม และการใช้เหตุผล — กิ่งหลักตามหัวข้อในหน่วย แต่ละกล่องมีหลักคิดสั้น ๆ สำหรับทบทวน SOC-M5-U01-FIG006

ตัวอย่างพร้อมวิธีคิด

ไม่นับรวม 1,000 ข้อ · อ่านสถานการณ์ → เลือกหลักการ → ตรวจหลักฐาน → เปรียบเทียบตัวเลือก → สรุปคำตอบ

ตัวอย่างที่ 1 **ตัวอย่างที่ 1 · เลือกหลักธรรมให้ตรงช่วงของปัญหา**

ไม่นับคะแนน · SOC-M5-U01-EX01

ต้นข้าวรู้สึกเครียดทุกครั้งที่เห็นเพื่อนโพสต์รูปเที่ยวต่างประเทศ เขาสังเกตว่าความเครียดเกิดหลังจากเลื่อนดูรูปแล้ว “อยากมีบ้าง” จึงลดเวลาเล่นโซเชียลและฝึกรู้ทันความรู้สึกทุกครั้งที่เลื่อนดู การกระทำของต้นข้าวสอดคล้องกับการตัดวงจรปฏิจจสมุปบาทที่ช่วงใดมากที่สุด

ก. ช่วงอวิชชาไปสังขาร
ข. ช่วงเวทนาไปตัณหา
ค. ช่วงภพไปชาติ
ง. ช่วงชาติไปชรามรณะ

คิดอย่างไร

1. อ่านสถานการณ์: เห็นรูป (ผัสสะ) → รู้สึกไม่สบายใจ (เวทนา) → อยากมีบ้าง (ตัณหา) → เครียด
2. เลือกหลักการ: ปฏิจจสมุปบาท — ใช้สติรู้ทันรอยต่อที่ความรู้สึกกลายเป็นความอยาก
3. ตรวจหลักฐาน: ต้นข้าว “ฝึกรู้ทันความรู้สึกทุกครั้งที่เลื่อนดู” คือดักที่เวทนาไม่ให้ต่อเป็นตัณหา
4. เปรียบเทียบตัวเลือก: ช่วงภพ–ชาติ–ชรามรณะเป็นปลายสาย ส่วนอวิชชา–สังขารเป็นต้นสายที่โจทย์ไม่ได้กล่าวถึง
5. สรุป: ช่วงเวทนาไปตัณหา

คำตอบ **ข้อ ข — ต้นข้าวใช้สติรู้ทันความรู้สึก (เวทนา) จึงไม่ปล่อยให้กลายเป็นความอยาก (ตัณหา)**

ตัวเลือกอื่น ก เป็นต้นสาย ต้องใช้ปัญญาขั้นสูงซึ่งโจทย์ไม่ได้ระบุ · ค และ ง เป็นผลปลายสาย ไม่ใช่จุดที่ต้นข้าวลงมือแก้

ตัวอย่างที่ 2

ตัวอย่างที่ 2 · ทางสายกลางในการเตรียมสอบ

ไม่นับคะแนน · SOC-M5-U01-EX02

นักเรียน 3 คนเตรียมสอบปลายภาค: ปรางอ่านถึงตี 3 ทุกคืนจนป่วย · ฮากิมไม่อ่านเลยเพราะคิดว่าค่อยเดาเอา · เมย์อ่านวันละ 2 ชั่วโมงตามแผน นอนพอ และทดสอบตนเองทุกสัปดาห์ ใครปฏิบัติตามทางสายกลางมากที่สุด เพราะเหตุใด

คิดอย่างไร

1. อ่านสถานการณ์: มีพฤติกรรมสุดโต่ง 2 แบบ (ทรมานตน vs ปล่อยตามใจ) และแบบที่พอดีกับเป้าหมาย
2. เลือกหลักการ: ทางสายกลาง = เว้นอัตตกิลมถานุโยคและกามสุขัลลิกานุโยค
3. ตรวจหลักฐาน: ปรางทรมานตนจนป่วย · ฮากิมตามใจตนไม่ทำเหตุ · เมย์มีแผน นอนพอ และตรวจผล
4. สรุป: เมย์

คำตอบ

เมย์ — ทำเหตุให้พอดีกับเป้าหมาย ไม่ทรมานตนและไม่ละเลย ทั้งยังตรวจผลด้วยการทดสอบตนเอง

ตัวเลือกอื่น

ปรางเอียงไปทางทรมานตน (อัตตกิลมถานุโยค) ส่วนฮากิมเอียงไปทางตามใจตนและหวังผลโดยไม่ทำเหตุ

ตัวอย่างที่ 3 **ตัวอย่างที่ 3 · อ่านตารางเพื่อจับวิธีคิด** ไม่นับคะแนน · SOC-M5-U01-EX03

ชมรมสมมติต้องเลือกซื้อลำโพงสำหรับกิจกรรม สมาชิกทำตารางเทียบดังนี้ วิธีคิดในตารางตรงกับโยนิโสมนสิการวิธีใดมากที่สุด

ทางเลือก	ข้อดี	ข้อเสีย
ซื้อลำโพงใหม่	เสียงดี ใช้ได้นาน	งบเกินครึ่งของชมรม
เช่ารายครั้ง	ไม่ต้องดูแล	ค่าเช่ารวมทั้งปีสูง
ทางออกที่ดีกว่า	ยืมจากชมรมดนตรีและซื้อสายสัญญาณเพิ่ม	ต้องจองล่วงหน้า

ก. คิดแบบคุณค่าแท้–คุณค่าเทียม
ข. คิดแบบคุณโทษและทางออก
ค. คิดแบบอยู่ในขณะปัจจุบัน
ง. คิดแบบสามัญลักษณ์

คิดอย่างไร

1. อ่านสถานการณ์: ตารางมีช่อง “ข้อดี” “ข้อเสีย” และ “ทางเลือกที่ดีกว่า”
2. เลือกหลักการ: การพิจารณาด้านดี ด้านเสีย แล้วหาทางออก = วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก
3. ตรวจหลักฐาน: ช่องสุดท้ายเสนอ “ยืมจากชมรมดนตรีและซื้อสายสัญญาณเพิ่ม” คือทางออก
4. เปรียบเทียบตัวเลือก: คุณค่าแท้–เทียมถามเหตุผลของความต้องการ ไม่ใช่การชั่งข้อดีข้อเสียครบทั้งสองด้านแล้วหาทางออก
5. สรุป: ข้อ ข

คำตอบ **ข้อ ข — ตารางชั่งข้อดี ข้อเสีย แล้วเสนอทางออก ตรงกับวิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก**

ตัวเลือกอื่น ก เน้นถามว่าความต้องการนั้นเพื่อประโยชน์จริงหรือไม่ · ค เน้นทำสิ่งที่ควรทำตอนนี้ · ง เน้นรู้เท่าทันความไม่เที่ยง

ตัวอย่างที่ 4

ตัวอย่างที่ 4 · ประชาธิปไตยภายใต้ธรรม

ไม่นับคะแนน · SOC-M5-U01-EX04

สภานักเรียนสมมติลงมติด้วยเสียงข้างมากให้ตัดงบซ่อมทางลาดสำหรับผู้ใช้รถเข็น เพื่อนำเงินไปจัดงานรื่นเริง ถ้าพิจารณาตามหลักประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา ควรประเมินมตินี้อย่างไร

คิดอย่างไร

1. อ่านสถานการณ์: มติมาจากเสียงข้างมาก แต่ทำให้ผู้ใช้รถเข็นเสียประโยชน์ที่จำเป็น
2. เลือกหลักการ: ธัมมาธิปไตย — เสียงข้างมากเป็นเครื่องมือตัดสินภายใต้ความถูกต้อง
3. ตรวจหลักฐาน: การตัดงบทางลาดเบียดเบียนผู้ที่จำเป็นต้องใช้ ขัดกับความเป็นธรรม
4. สรุป: มติชอบด้วยวิธีนับเสียง แต่ยังไม่ถูกต้องตามธรรม ควรทบทวน

คำตอบ

มตินี้ผ่านด้วยเสียงข้างมากจริง แต่ไม่สอดคล้องกับธัมมาธิปไตย เพราะเบียดเบียนผู้ที่มีความจำเป็น ที่ประชุมจึงควรทบทวน

ตัวเลือกอื่น

การยึดว่า “เสียงข้างมากถูกเสมอ” คือโลกาธิปไตย ไม่ใช่หลักที่พระพุทธศาสนาเน้น

แบบฝึกหน่วยที่ 1 · 80 ข้อ

พื้นฐาน 28 · ประยุกต์ 36 · ท้าทาย 16 ข้อ — เลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว · วงเลขข้อที่ไม่มั่นใจไว้ แล้วอ่านเฉลยละเอียดท้ายเล่ม

ชุดฝึกที่ 1.1 ข้อ 1–19 · พื้นฐาน 19 · ประมาณ 25 นาที — คะแนน ..... / 19

1. ข้อใดเป็นลักษณะของสังคมชมพูทวีปก่อนพุทธกาลที่คำสอนของพระพุทธเจ้าเสนอแนวคิด**แตกต่าง**ออกไปอย่างชัดเจนที่สุด

พื้นฐาน · เฉลย › SOC-M5-0001

ก. การให้ความสำคัญกับการแสวงหาความรู้ทางจิตใจ

ข. การกำหนดคุณค่าของบุคคลตามวรรณะที่เกิดมา

ค. การมีนักบวชหลายสำนักออกแสวงหาความหลุดพ้น

ง. การเคารพบิดามารดาและผู้อาวุโสในครอบครัว

2. เหตุผลสำคัญที่สุดที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงเลิกบำเพ็ญทุกรกิริยาคือข้อใด

พื้นฐาน · เฉลย › SOC-M5-0002

ก. ทรงเห็นว่าวิธีนี้ใช้เวลานานเกินไปกว่าจะได้ผล

ข. ปัญจวัคคีย์กราบทูลขอร้องให้ทรงเลิกปฏิบัติ

ค. ทรงได้สมาบัติขั้นสูงจากสำนักดาบสครบแล้ว

ง. ทรงพิจารณาแล้วว่าการทรมานตนไม่ใช่ทางดับทุกข์

3. ลีลาการสอนแบบ “สันทัสสนา” ของพระพุทธเจ้ามีลักษณะตามข้อใด

พื้นฐาน · เฉลย › SOC-M5-0003

ก. อธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้งเหมือนเห็นกับตา

ข. ชักจูงให้ผู้ฟังเห็นคุณค่าจนอยากนำไปปฏิบัติตาม

ค. ปลุกเร้าให้ผู้ฟังมีกำลังใจ กล้าลงมือทำโดยไม่ย่อท้อ

ง. ทำให้ผู้ฟังสดชื่นร่าเริงและมีความหวังในการปฏิบัติ

4. การที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงแต่งตั้งบุคคลใดเป็นผู้สืบทอดตำแหน่งศาสดา แต่ตรัสให้ธรรมและวินัยเป็นศาสดาแทน สะท้อนหลักการบริหารข้อใด

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0004

ก. ให้อำนาจรวมอยู่ที่พระสาวกผู้มีอาวุโสสูงสุดเพียงรูปเดียว
ข. ให้แต่ละวัดตั้งกฎของตนเองได้อย่างอิสระ
ค. ยึดหลักการเป็นใหญ่ ไม่ผูกความมั่นคงไว้กับตัวบุคคล
ง. ให้ผู้ปกครองแผ่นดินเป็นผู้ดูแลคณะสงฆ์แทน

5. ทางสุดโต่งที่เรียกว่า “อัตตกิลมถานุโยค” หมายถึงข้อใด

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0005

ก. การหมกมุ่นในความสุขทางกามและความสะดวกสบาย
ข. การเชื่อตามคำบอกเล่าต่อ ๆ กันมาโดยไม่พิจารณา
ค. การทรมานตนให้ลำบากโดยไม่เกิดประโยชน์
ง. การปล่อยวางทุกอย่างโดยไม่ทำหน้าที่ใดเลย

6. องค์มรรคใดจัดอยู่ในหมวด “ศีล” ของไตรสิกขา

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0006

ก. สัมมาอาชีวะ
ข. สัมมาสติ
ค. สัมมาสังกัปปะ
ง. สัมมาวายามะ

7. ตามหลักกาลามสูตร เมื่อได้รับข้อมูลหรือคำสอนใหม่ ควรตัดสินใจเชื่อหรือปฏิบัติตามเมื่อใด

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0007

ก. เมื่อข้อมูลนั้นถูกบันทึกไว้ในตำราที่เก่าแก่
ข. เมื่อผู้บอกเป็นครูบาอาจารย์หรือผู้ที่เราเคารพนับถืออย่างสูง
ค. เมื่อข้อมูลนั้นตรงกับความคิดเดิมที่ตนมีอยู่
ง. เมื่อพิจารณาแล้วเห็นเองว่าเป็นกุศลและมีประโยชน์

8. การที่ความอาวุโสในหมู่สงฆ์นับตามจำนวนพรรษาที่บวช ไม่นับตามวรรณะหรือฐานะเดิมก่อนบวช สะท้อนลักษณะประชาธิปไตยข้อใด

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0008

ก. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
ข. ความเสมอภาคของบุคคล
ค. การตัดสินด้วยเสียงข้างมาก
ง. การตรวจสอบการใช้อำนาจ

9. พิธีปวารณาในหมู่สงฆ์ ซึ่งภิกษุเปิดโอกาสให้ภิกษุอื่นว่ากล่าวตักเตือนตนได้ สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยข้อใดมากที่สุด

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0009

ก. การเลือกผู้นำจากเสียงข้างมาก
ข. การแบ่งแยกอำนาจเป็นนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ
ค. การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น
ง. การเปิดให้ตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ได้

10. ข้อใดเป็นความหมายของ “ธัมมาธิปไตย”

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0010

ก. การถือความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่เป็นใหญ่
ข. การถือความถูกต้องดีงามและเหตุผลเป็นใหญ่
ค. การถือประโยชน์และศักดิ์ศรีของตนเป็นใหญ่
ง. การถือคำสั่งของผู้มีตำแหน่งสูงสุดเป็นใหญ่

11. พระธรรมคุณข้อ “เอหิปัสสิโก” (เชิญมาดูเถิด) มีจุดร่วมกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในเรื่องใด

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0011

ก. การใช้เครื่องมือวัดที่มีความแม่นยำสูง
ข. การตัดสินคุณค่าทางศีลธรรมของการกระทำแต่ละอย่าง
ค. การเปิดให้ผู้อื่นพิสูจน์ตรวจสอบได้ด้วยตนเอง
ง. การยอมรับผลการทดลองโดยไม่ต้องทำซ้ำ

12. ปรากฏการณ์ “เมล็ดทุเรียนเมื่อเพาะแล้วงอกเป็นต้นทุเรียน ไม่กลายเป็นต้นมะม่วง” เป็นไปตามนิยามข้อใด

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0012

ก. พีชนิยาม **ข.** อุตุนิยาม **ค.** จิตนิยาม **ง.** กรรมนิยาม

13. ข้อใดกล่าวถึงความแตกต่างระหว่างพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ได้ถูกต้อง

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0013

ก. พุทธศาสนามุ่งดับทุกข์และแยกดีชั่ว วิทยาศาสตร์มุ่งอธิบายธรรมชาติ
ข. พุทธศาสนาไม่ใช้เหตุผล ส่วนวิทยาศาสตร์ใช้เหตุผลเป็นหลัก
ค. พุทธศาสนาให้เชื่อก่อนพิสูจน์ ส่วนวิทยาศาสตร์ให้พิสูจน์ก่อนเชื่อ
ง. พุทธศาสนาศึกษาเฉพาะวัตถุ ส่วนวิทยาศาสตร์ศึกษาเฉพาะจิตใจ

14. พุทธศาสนสุภาษิต “ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน” สอดคล้องกับพฤติกรรมใดมากที่สุด

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0014

ก. ขอให้เพื่อนที่เรียนเก่งทำการบ้านแทนเพื่อให้ส่งทัน
ข. บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยให้สอบผ่านทุกวิชา
ค. วางแผนทบทวนบทเรียนเองและลงมือทำตามแผนทุกวัน
ง. ไม่ยอมถามใครเลยแม้จะไม่เข้าใจบทเรียนหลายเรื่อง

15. ปัจฉิมโอวาทของพระพุทธเจ้าเน้นหลักธรรมข้อใด

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0015

ก. ความกตัญญูกตเวที
ข. ความไม่ประมาท
ค. ความเมตตากรุณา
ง. ความสันโดษ

16. นักเรียนกลุ่มหนึ่งรวมตัวรณรงค์คัดแยกขยะในโรงเรียน ทำให้ตนเองได้ฝึกทักษะการทำงานและโรงเรียนก็มีสิ่งแวดล้อมดีขึ้น จัดเป็นประโยชน์ระดับใด

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0016

ก. อัตตัตถะ
ข. ปรัตถะ
ค. ปรมัตถะ
ง. อุภยัตถะ

17. หลักธรรมใดสอดคล้องกับ “ความพอประมาณ” ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0017

ก. อุฏฐานสัมปทา
ข. สมชีวิตา
ค. กัลยาณมิตตตา
ง. อารักขสัมปทา

18. ผู้นำชุมชนสมมติคนหนึ่งไม่รับสินบนและเปิดเผยการใช้งบประมาณอย่างตรงไปตรงมา แสดงทศพิธราชธรรมข้อใดชัดเจนที่สุด

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0018

ก. อาชชวะ (ความซื่อตรง)
ข. มัททวะ (ความอ่อนโยน)
ค. ขันติ (ความอดทน)
ง. ทาน (การให้)

19. พุทธศาสนสุภาษิตใดเหมาะที่สุดสำหรับใช้ในโครงการรณรงค์ให้คู่กรณีที่ทะเลาะกันเลิกแก้แค้นกัน

พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0019

ก. แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี
ข. คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร
ค. ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน
ง. เวรในโลกนี้ย่อมไม่ระงับด้วยเวร

20. หลักธรรมในหมวด “ทุกข์” ของอริยสัจ 4 มีกิจที่ผู้ปฏิบัติต้องทำต่อหลักธรรมนั้นอย่างไร

พื้นฐาน · เฉลย › SOC-M5-0020

ก. ละให้หมดไป **ข.** ทำให้แจ้ง
ค. กำหนดรู้ **ง.** ทำให้เกิดมีขึ้น

21. เมื่อได้ยินเสียงจากหน้าบ้านแล้วจำได้ทันทีว่าเป็นเสียงของแม่ การจำได้นั้นเป็นหน้าที่ของขันธ์ใด

พื้นฐาน · เฉลย › SOC-M5-0021

ก. เวทนา **ข.** วิญญาณ **ค.** สัญญา **ง.** สังขาร

22. ขณะอ่านหนังสือ ใจของปิ่นฟุ้งไปหลายเรื่องไม่อยู่กับที่ และรู้สึกรำคาญใจที่ลืมส่งงานเมื่อวาน จนอ่านต่อไม่ได้ สภาพจิตนี้ตรงกับนิวรณ์ข้อใด

พื้นฐาน · เฉลย › SOC-M5-0022

ก. กามฉันทะ **ข.** พยาบาท
ค. ถีนมิทธะ **ง.** อุทธัจจกุกกุจจะ

23. ข้อใดเป็นโลกธรรมฝ่ายที่ไม่น่าปรารถนาทั้งหมด

พื้นฐาน · เฉลย › SOC-M5-0023

ก. เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ **ข.** ได้ลาภ เสื่อมยศ สรรเสริญ ทุกข์
ค. เสื่อมลาภ ได้ยศ นินทา สุข **ง.** ได้ลาภ ได้ยศ สรรเสริญ สุข

24. ตามหลักกรรม 12 กรรมที่ทำหน้าที่สนับสนุนให้ผลของกรรมอื่นดำเนินต่อไปหรือมีกำลังมากขึ้น เรียกว่าอะไร

พื้นฐาน · เฉลย › SOC-M5-0024

ก. ชนกกรรม **ข.** อุปัตถัมภกกรรม
ค. อุปปีฬกกรรม **ง.** อุปฆาตกรรม

25. ในปฏิจจสมุปบาท องค์ใดเป็นปัจจัยโดยตรงให้เกิด “ตัณหา”

พื้นฐาน · เฉลย › SOC-M5-0025

ก. ผัสสะ **ข.** อุปาทาน **ค.** อวิชชา **ง.** เวทนา

26. “โยนิโสมนสิการ” หมายถึงข้อใด

พื้นฐาน · เฉลย › SOC-M5-0026

ก. การท่องจำหลักธรรมให้ได้ครบทุกหมวด
ข. การคิดตามความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบของตน
ค. การคิดอย่างแยบคาย ถูกวิธี และตามเหตุปัจจัย
ง. การคิดตามคำแนะนำของผู้อื่นโดยไม่ต้องพิจารณา

27. การพิจารณาว่ารถจักรยานประกอบด้วยล้อ โซ่ เบรก และโครงรถ ซึ่งแต่ละส่วนทำหน้าที่ต่างกัน เป็นการคิดแบบโยนิโสมนสิการวิธีใด

• พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0027

ก. วิธีคิดแบบวิภัชชวาท

ข. วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ

ค. วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์

ง. วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์

28. วิธีคิดแบบ “คุณค่าแท้–คุณค่าเทียม” เน้นการพิจารณาเรื่องใด

• พื้นฐาน เฉลย › SOC-M5-0028

ก. ใช้สิ่งนั้นเพื่อประโยชน์จริง หรือเพื่อสนองค่านิยมและความอยาก

ข. สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปเป็นธรรมดา

ค. เหตุการณ์หนึ่งเกิดจากเหตุปัจจัยใดต่อกันเป็นทอด ๆ

ง. ควรทำสิ่งที่อยู่ตรงหน้าโดยไม่จมอยู่กับอดีตที่ผ่านไป

29. หลังมีพระอรหันต์ครบ 60 รูป พระพุทธเจ้าทรงส่งพระสาวกออกจาริกเผยแผ่ศาสนา โดยตรัสไม่ให้ไปทางเดียวกันสองรูป ข้อใดวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของพระดำรัสนี้ได้เหมาะสมที่สุด

•• ประยุกต์ เฉลย › SOC-M5-0029

ก. เพื่อให้คำสอนกระจายไปถึงผู้คนได้กว้างขวางที่สุด

ข. เพื่อป้องกันไม่ให้พระสาวกที่อยู่ด้วยกันขัดแย้งกันเรื่องคำสอน

ค. เพื่อให้แต่ละรูปตั้งนิกายของตนเองในแต่ละแคว้น

ง. เพื่อทดสอบความอดทนของพระสาวกแต่ละรูป

30. ครูสอนศีลธรรมโรงเรียนสมมติใช้วิธีสอนต่างกันกับผู้เรียน 3 กลุ่มตามตาราง การกระทำของครูสอดคล้องกับพุทธวิธีการสอนในประเด็นใดมากที่สุด

ประยุกต์ เฉลย › SOC-M5-0030

กลุ่มผู้เรียน	ลักษณะ	วิธีที่ครูใช้
นักเรียน ม.1	ชอบฟังเรื่องเล่า	เล่าเรื่องสั้นแล้วสนทนาซักถาม
นักเรียน ม.5	ชอบโต้แย้งด้วยเหตุผล	ตั้งคำถามให้อภิปรายและตอบข้อสงสัย
ชมรมจิตอาสา	ต้องทำงานร่วมกันหลายคน	ตกลงกติกาการทำงานร่วมกันก่อนเริ่ม

ก. ใช้การบรรยายเป็นวิธีหลักกับผู้เรียนทุกกลุ่ม
ข. เน้นวางกฎระเบียบให้ครบก่อนจะสอนเนื้อหา
ค. ให้ผู้เรียนเชื่อตามครูก่อนแล้วจึงเปิดให้ถาม
ง. เลือกวิธีสอนให้เหมาะกับลักษณะของผู้เรียน

31. ข้อความใดเป็นหลักฐานสนับสนุนข้อสรุปว่า “พระพุทธเจ้าเป็นมนุษย์ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุด” ได้ดีที่สุด

ประยุกต์ เฉลย › SOC-M5-0031

ก. ทรงประสูติในวรรณะกษัตริย์ซึ่งเป็นวรรณะชั้นสูง
ข. ทรงได้รับการยกย่องจากผู้คนจำนวนมากตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์
ค. ทรงทดลองหลายวิธี ประเมินผล แล้วตรัสรู้ด้วยความเพียรของพระองค์
ง. ทรงได้รับเลือกจากเทพเจ้าให้ลงมาสั่งสอนมนุษย์

32. ตารางแสดงวิธีฝึกซ้อมของนักกีฬาสมมติ 4 คนก่อนการแข่งขัน ใครปฏิบัติตามหลักทางสายกลางมากที่สุด

ประยุกต์ เฉลย › SOC-M5-0032

นักกีฬา	วิธีฝึกซ้อม
ต้นน้ำ	ซ้อมวันละ 8 ชั่วโมงทุกวันโดยไม่พัก จนข้อเท้าอักเสบ
บุษบา	ซ้อมตามแผนของโค้ช มีวันพักฟื้น และปรับแผนตามผลทดสอบรายสัปดาห์
ซาฟีร์	ซ้อมเฉพาะวันที่รู้สึกอยากซ้อม วันอื่นเล่นเกมทั้งวัน
หลิน	ทำตามแผนของโค้ชเพียงครึ่งหนึ่งทุกวัน เพราะเชื่อว่าเป็นทางกลาง

ก. ต้นน้ำ **ข.** บุษบา **ค.** ซาฟีร์ **ง.** หลิน

33. สมใจเชื่อมั่นในวิธีลดน้ำหนักแบบหนึ่งอย่างมาก จนไม่ยอมรับฟังข้อมูลใดที่ขัดแย้ง แม้แพทย์จะเตือนถึงผลเสียต่อสุขภาพ ตามหลักพละ 5 สมใจควรเสริมธรรมข้อใดให้สมดุลมากที่สุด

ประยุกต์ เฉลย › SOC-M5-0033

ก. วิริยะ **ข.** ปัญญา **ค.** สมาธิ **ง.** ศรัทธา

ข้อความในกลุ่มแชต ใช้ตอบข้อ 34–35

อ่านข้อความต่อไปนี้ซึ่งถูกแชร์ในกลุ่มแชตของผู้ปกครอง (ข้อความสมมติเพื่อการเรียนรู้)

“นายแพทย์ผู้มีชื่อเสียงระดับประเทศ เจ้าของรางวัลมากมาย ยืนยันด้วยตัวเองว่า ดื่มน้ำมะนาวผสมน้ำร้อนทุกเช้าจะกำจัดเซลล์มะเร็งได้หมด ไม่ต้องไปโรงพยาบาลให้เสียเวลา”

34. ข้อความนี้พยายามโน้มน้าวให้ผู้อ่านเชื่อโดยอาศัยเหตุใดเป็นหลัก ซึ่งกาลามสูตรเตือนว่ายังไม่ควรเชื่อเพียงเพราะเหตุนั้น

ประยุกต์ เฉลย › SOC-M5-0034

ก. เพราะฟังตามกันมาหลายทอด

ข. เพราะตรงกับความเห็นเดิมของผู้อ่าน

ค. เพราะผู้พูดมีลักษณะน่าเชื่อถือ

ง. เพราะอ้างอิงจากตำราที่เก่าแก่

35. ตามหลักกาลามสูตร ผู้ปกครองที่ได้รับข้อความนี้ควรปฏิบัติอย่างไรเหมาะสมที่สุด

ประยุกต์ เฉลย › SOC-M5-0035

ก. ยังไม่เชื่อและไม่แชร์ จนกว่าจะตรวจสอบกับแหล่งข้อมูลการแพทย์

ข. ปฏิเสธทันทีโดยไม่ต้องคิด เพราะข้อความในโลกออนไลน์เชื่อถือไม่ได้ทั้งหมด

ค. แชร์ต่อไว้ก่อน เพราะถ้าเป็นเรื่องจริงจะช่วยคนได้มาก

ง. เลิกรักษาที่โรงพยาบาลแล้วลองดื่มเองเพื่อพิสูจน์ด้วยตนเอง

36. ทีมฟุตบอลโรงเรียนสมมติแพ้การแข่งขัน กัปตันทีมกล่าวว่า “แพ้ครั้งนี้เป็นเรื่องที่พวกเราทำเอง อย่าโทษดวงหรือกรรมการ เราต้องรับผิดชอบและแก้ไขกันเอง” คำกล่าวนี้ตรงกับศรัทธาข้อใดมากที่สุด

ประยุกต์ เฉลย › SOC-M5-0036

ก. ตถาคตโพธิสัทธา
ข. กัมมสัทธา
ค. วิปากสัทธา
ง. กัมมัสสกตาสัทธา

37. ชมรมสมมติแห่งหนึ่งประชุมเลือกโครงการ ประธานเสนอโครงการให้ที่ประชุมทราบ แล้วถามว่ามีผู้ใดคัดค้านหรือไม่รวม 3 ครั้ง เมื่อไม่มีผู้คัดค้านจึงถือว่าที่ประชุมเห็นชอบ วิธีนี้คล้ายกับการทำสังฆกรรมในพระพุทธศาสนาในประเด็นใด

ประยุกต์ เฉลย › SOC-M5-0037

ก. ให้ผู้อาวุโสที่สุดเป็นผู้ตัดสินแต่เพียงผู้เดียว
ข. ให้ผู้ที่ทำประโยชน์มากที่สุดมีเสียงมากกว่าผู้อื่น
ค. เสนอเรื่องให้ทุกคนรับรู้ และเปิดให้คัดค้านได้ก่อนเป็นมติ
ง. ห้ามสมาชิกแสดงความเห็นต่างเพื่อรักษาความสามัคคี

38. หมู่บ้านสมมติแห่งหนึ่งนัดประชุมทุกเดือน ชาวบ้านมาประชุมพร้อมกัน เลิกประชุมพร้อมกัน ช่วยกันทำงานตามมติ และเคารพรับฟังผู้สูงอายุ ชุมชนนี้ปฏิบัติตามหลักธรรมใด

ประยุกต์ เฉลย › SOC-M5-0038

ก. ทศพิธราชธรรม 10
ข. อปริหานิยธรรม 7
ค. ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4
ง. พละ 5 ของบุคคล

39. ตารางแสดงเหตุผลของนักเรียน 3 คนในการเลือกตัวแทนห้อง ข้อใดจัดประเภทอธิปไตยของแต่ละคนได้ถูกต้อง

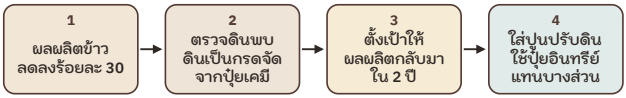
ประยุกต์ เฉลย › SOC-M5-0039

นักเรียน	เหตุผลที่เลือกผู้สมัคร
ปอ	เลือกเพราะเป็นเพื่อนสนิท ถ้าได้เป็นตัวแทนจะช่วยเราได้
ไอซ์	เลือกตามที่เพื่อนส่วนใหญ่เลือก จะได้ไม่แปลกแยก
นูรีน	เลือกคนที่มีแผนงานชัด ซื่อสัตย์ และตรวจสอบผลงานได้

ก. ปอ ธัมมาธิปไตย · ไอซ์ โลกาธิปไตย · นูรีน อัตตาธิปไตย
ข. ปอ โลกาธิปไตย · ไอซ์ อัตตาธิปไตย · นูรีน ธัมมาธิปไตย
ค. ปอ อัตตาธิปไตย · ไอซ์ ธัมมาธิปไตย · นูรีน โลกาธิปไตย
ง. ปอ อัตตาธิปไตย · ไอซ์ โลกาธิปไตย · นูรีน ธัมมาธิปไตย

40. แผนภาพแสดงการแก้ปัญหาของกลุ่มเกษตรกรสมมติขั้นที่ 2 ตรงกับอริยสัจข้อใด

ประยุกต์ เฉลย › SOC-M5-0040

ภาพ 1.7 ขั้นตอนแก้ปัญหาของกลุ่มเกษตรกรสมมติ (ข้อมูลสมมติ) SOC-M5-U01-FIG007

ก. สมุทัย **ข.** ทุกข์ **ค.** นิโรธ **ง.** มรรค

เฉลยละเอียด 1,000 ข้อ

ทุกข้อมี: **ตอบ** · **หลักคิด** หลักการหรือหลักฐานที่ใช้ · **วิเคราะห์โจทย์** ขั้นคิดและข้อมูลที่ใช้ตัดสิน · **ก ข ค ง** เหตุผลของทุกตัวเลือก (✔ ถูก / ✘ ไม่เหมาะ) · **จำให้แม่น** จุดที่มักสับสน (เมื่อมีประโยชน์) · **ทบทวน** หัวข้อที่ควรกลับไปอ่าน (กดได้) · กดเลขข้อเพื่อกลับไปที่โจทย์

เฉลยหน่วยที่ 1 ศาสนา หลักธรรม และการใช้เหตุผล

ข้อ 1 **ตอบ ข. การกำหนดคุณค่าของบุคคลตามวรรณะที่เกิดมา** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.1 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0001

หลักคิด พระพุทธเจ้าทรงสอนว่าคนดีหรือชั่วเพราะการกระทำ (กรรม) ไม่ใช่เพราะชาติกำเนิด จึงปฏิเสธการวัดคุณค่าคนด้วยวรรณะ

วิเคราะห์โจทย์ โจทย์ถามจุดที่พระพุทธศาสนา “ต่าง” จากสังคมเดิม ต้องหาลักษณะที่พระพุทธเจ้าไม่ยอมรับ — สังคมพราหมณ์แบ่งคนเป็นวรรณะ 4 ตามกำเนิด แต่พระพุทธศาสนารับคนทุกวรรณะเข้าบวชและวัดคุณค่าคนที่การกระทำส่วนตัวเลือกอื่นเป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนาก็มีหรือยอมรับ

ก. ✘ ไม่เหมาะ — การแสวงหาความรู้ทางจิตใจเป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนาก็ให้ความสำคัญ จึงไม่ใช่จุดที่แตกต่าง

ข. ✔ **ถูก — พระพุทธเจ้าปฏิเสธการแบ่งคุณค่าคนตามวรรณะ และสอนว่าคนจะประเสริฐหรือไม่ขึ้นกับการกระทำ**

ค. ✘ ไม่เหมาะ — เป็นข้อเท็จจริงของสังคมขณะนั้น และเจ้าชายสิทธัตถะเองก็ออกผนวชแสวงหาความหลุดพ้นเช่นกัน

ง. ✘ ไม่เหมาะ — พระพุทธศาสนาก็สอนให้กตัญญูต่อบิดามารดาและเคารพผู้ใหญ่ ไม่ได้คัดค้าน

จำให้แม่น พุทธต่างจากพราหมณ์ชัดที่สุด 2 เรื่อง: วรรณะ (กำเนิด vs การกระทำ) และการบูชายัญ (อ้อนวอน vs ทำเหตุเอง)

ทักษะ: เปรียบเทียบแนวคิดและทางเลือก

ข้อ 2 **ตอบ ง. ทรงพิจารณาแล้วว่าการทรมานตนไม่ใช่ทางดับทุกข์** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.1 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0002

หลักคิด พุทธประวัติแสดงว่าพระพุทธเจ้าทรงใช้ปัญญาทดลองและประเมินวิธีปฏิบัติ เมื่อเห็นว่าทางสุดโต่งไม่นำไปสู่การดับทุกข์จึงเปลี่ยนมาใช้ทางสายกลาง

วิเคราะห์โจทย์ โจทย์ถาม “เหตุผล” ของการเลิก ไม่ใช่ลำดับเหตุการณ์ — ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาจนพระวรกายทรุดโทรมแต่จิตไม่บรรลุ จึงสรุปว่าวิธีนี้ผิดทาง การเลิกเป็นผลจากการพิจารณาด้วยปัญญา ไม่ได้เกิดจากแรงกดดันของผู้อื่นหรือความใจร้อน

ก. ✘ ไม่เหมาะ — ประเด็นไม่ใช่ความช้าหรือเร็ว แต่เป็นเพราะวิธีนี้ไม่ใช่ทางที่ถูกต้องแม้จะทำต่อไปนานเท่าใด

ข. ✘ ไม่เหมาะ — ปัญจวัคคีย์ไม่ได้ขอให้เลิก กลับผิดหวังและหลีกไปเมื่อพระองค์ทรงเลิกทุกรกิริยา

ค. ✘ ไม่เหมาะ — การศึกษาในสำนักดาบสเกิดก่อนการบำเพ็ญทุกรกิริยา และทรงเห็นว่าสมาบัตินั้นก็ยังไม่ใช่ทางดับทุกข์

ง. ✔ **ถูก — ทรงพบด้วยประสบการณ์ตรงว่าการทรมานตน (อัตตกิลมถานุโยค) ไม่นำไปสู่การตรัสรู้ จึงหันมาใช้ทางสายกลาง**

ทักษะ: เชื่อมเหตุและผล

ข้อ 3 **ตอบ ก. อธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้งเหมือนเห็นกับตา** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.1

‹ โจทย์ · SOC-M5-0003

หลักคิด ลีลาการสอน 4 ได้แก่ สันทัสสนา (ชี้แจงให้เห็นชัด) สมาทปนา (ชวนให้อยากทำ) สมุตเตชนา (เร้าให้กล้า) สัมปหังสนา (ปลอบชโลมให้ร่าเริง)

วิเคราะห์โจทย์ โจทย์ระบุชื่อ “สันทัสสนา” ซึ่งมีรากความหมายว่า “ให้เห็นชัด” จึงต้องเลือกตัวเลือกที่พูดถึงการอธิบายให้เข้าใจแจ่มแจ้ง อีกสามตัวเลือกเป็นลีลาที่เหลือในชุดเดียวกัน ต่างกันที่ผลต่อผู้ฟัง (อยากทำ กล้าทำ ร่าเริง)

ก. ✔ **ถูก — สันทัสสนา คือ การชี้แจงให้ผู้ฟังเห็นแจ่มแจ้ง เข้าใจชัดเจนเหมือนจูงมือไปดูด้วยตา**

ข. ✘ ไม่เหมาะ — การชวนให้เห็นคุณค่าจนอยากลงมือปฏิบัติ คือ สมาทปนา

ค. ✘ ไม่เหมาะ — การเร้าให้เกิดกำลังใจและความกล้า คือ สมุตเตชนา

ง. ✘ ไม่เหมาะ — การทำให้ผู้ฟังร่าเริงสดชื่นมีความหวัง คือ สัมปหังสนา

จำให้แม่น ลำดับลีลาการสอน: เห็นชัด → อยากทำ → กล้าทำ → ร่าเริง

ทักษะ: เข้าใจคำสำคัญและหลักการ

ข้อ 4 **ตอบ ค. ยึดหลักการเป็นใหญ่ ไม่ผูกความมั่นคงไว้กับตัวบุคคล** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.1

‹ โจทย์ · SOC-M5-0004

หลักคิด การให้ธรรมวินัยเป็นศาสดาคือการบริหารโดยยึดหลักการและกติกาที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามเท่ากัน ไม่ขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

วิเคราะห์โจทย์ ข้อมูลสำคัญในโจทย์คือ “ไม่แต่งตั้งบุคคล” และ “ให้ธรรมวินัยเป็นศาสดา” — แปลว่าศูนย์กลางของคณะสงฆ์คือหลักคำสอนและวินัย ตัวเลือกที่พูดถึงการรวมอำนาจที่คน ให้อิสระตั้งกฎเอง หรือยกให้บุคคลภายนอก จึงขัดกับข้อมูลนี้

ก. ✘ ไม่เหมาะ — ขัดกับโจทย์โดยตรง เพราะพระพุทธเจ้าไม่ทรงมอบอำนาจไว้ที่บุคคลใด แม้ผู้อาวุโสก็ต้องอยู่ใต้ธรรมวินัย

ข. ✘ ไม่เหมาะ — ธรรมวินัยเป็นหลักร่วมของสงฆ์ทั้งหมด ไม่ได้เปิดให้แต่ละแห่งตั้งกฎขัดกับพระวินัย

ค. ✔ **ถูก — ความมั่นคงของศาสนาอยู่ที่หลักธรรมวินัยซึ่งทุกรูปถือปฏิบัติร่วมกัน ไม่ได้ขึ้นกับตัวผู้นำ**

ง. ✘ ไม่เหมาะ — โจทย์กล่าวถึงการให้ธรรมวินัยเป็นหลัก ไม่มีข้อมูลว่ามอบการดูแลสงฆ์ให้ผู้ปกครองแผ่นดิน

ทักษะ: เข้าใจคำสำคัญและหลักการ

ข้อ 5 **ตอบ ค. การทรมานตนให้ลำบากโดยไม่เกิดประโยชน์** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.2

‹ โจทย์ · SOC-M5-0005

หลักคิด ทางสายกลางเว้นทางสุดโต่ง 2 ทาง คือ กามสุขัลลิกานุโยค (หมกมุ่นในกาม) และอัตตกิลมถานุโยค (ทรมานตนให้ลำบาก)

วิเคราะห์โจทย์ แยกคำศัพท์: “อัตต” = ตน “กิลมถ” = ความลำบาก จึงหมายถึงการทำตนให้ลำบาก — ตรงข้ามกับอีกทางหนึ่งที่หมกมุ่นในความสุข ตัวเลือกเรื่องการเชื่อตามกันมาเป็นประเด็นของกาลามสูตร ไม่ใช่ทางสุดโต่ง

ก. ✘ ไม่เหมาะ — เป็นความหมายของกามสุขัลลิกานุโยค ซึ่งเป็นทางสุดโต่งอีกด้านหนึ่ง

ข. ✘ ไม่เหมาะ — เป็นเรื่องท่าทีต่อข้อมูลตามกาลามสูตร ไม่ใช่ทางสุดโต่งที่ทางสายกลางเว้น

ค. ✔ **ถูก — อัตตกิลมถานุโยค คือ การทรมานตนให้ลำบากเปล่า เช่น ทุกรกิริยา**

ง. ✘ ไม่เหมาะ — การละเลยหน้าที่ไม่ใช่ความหมายของคำนี้ และการปล่อยวางในพระพุทธศาสนาก็ไม่ได้หมายถึงการไม่ทำหน้าที่

ทักษะ: เข้าใจคำสำคัญและหลักการ

ข้อ 6 **ตอบ ก. สัมมาอาชีวะ** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.2

‹ โจทย์ · SOC-M5-0006

หลักคิด มรรคมีองค์ 8 จัดเป็นไตรสิกขา: ปัญญา (ทิฏฐิ สังกัปปะ) · ศีล (วาจา กัมมันตะ อาชีวะ) · สมาธิ (วายามะ สติ สมาธิ)

วิเคราะห์โจทย์ หมวดศีลเป็นเรื่องที่แสดงออกภายนอก คือ คำพูด การกระทำ และการเลี้ยงชีพ — สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) จึงอยู่ในหมวดนี้ ส่วนสติและความเพียรเป็นการฝึกจิต (สมาธิ) และความดำริเป็นด้านความคิด (ปัญญา)

ก. ✔ **ถูก — สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) อยู่ในหมวดศีล ร่วมกับสัมมาวาจาและสัมมากัมมันตะ**

ข. ✘ ไม่เหมาะ — สัมมาสติจัดอยู่ในหมวดสมาธิ

ค. ✘ ไม่เหมาะ — สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) จัดอยู่ในหมวดปัญญา

ง. ✘ ไม่เหมาะ — สัมมาวายามะ (เพียรชอบ) จัดอยู่ในหมวดสมาธิ

จำให้แม่น ศีล = วาจา–กัมมันตะ–อาชีวะ (พูด–ทำ–หาเลี้ยงชีพ) จำว่า “ปาก มือ อาชีพ”

ทักษะ: จำแนกและจัดกลุ่ม

ข้อ 7 **ตอบ ง. เมื่อพิจารณาแล้วเห็นเองว่าเป็นกุศลและมีประโยชน์** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.2

‹ โจทย์ · SOC-M5-0007

หลักคิด กาลามสูตรสอนไม่ให้เชื่อทันทีเพียงเพราะเหตุ 10 ประการ แต่ให้รู้ด้วยตนเองว่าสิ่งใดเป็นกุศล ไม่มีโทษ ทำแล้วเป็นประโยชน์ จึงถือปฏิบัติ

วิเคราะห์โจทย์ ตัวเลือก ก ข ค ตรงกับข้อห้ามในกาลามสูตร (อ้างตำรา · เชื่อเพราะเป็นครู · เข้ากับความเห็นเดิม) เหลือเพียงตัวเลือกที่ให้ใช้ปัญญาพิจารณาผลด้วยตนเอง ซึ่งเป็นข้อสรุปของพระสูตร

ก. ✘ ไม่เหมาะ — การอ้างตำรา (ปิฎกสัมปทาน) เป็นหนึ่งในเหตุที่กาลามสูตรบอกว่ายังไม่ควรเชื่อทันที

ข. ✘ ไม่เหมาะ — การเชื่อเพราะผู้พูดเป็นครูของเรา เป็นหนึ่งในเหตุที่ไม่ควรใช้ตัดสินเพียงลำพัง

ค. ✘ ไม่เหมาะ — การเชื่อเพราะเข้ากับความเห็นเดิมของตน เป็นข้อที่กาลามสูตรเตือนไว้เช่นกัน

ง. ✔ **ถูก — เมื่อพิจารณาด้วยปัญญาจนรู้เองว่าเป็นกุศลและเกิดประโยชน์ จึงควรปฏิบัติตาม**

ทักษะ: เข้าใจคำสำคัญและหลักการ

ข้อ 8 ตอบ ข. ความเสมอภาคของบุคคล พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.3 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0008

หลักคิด ความเสมอภาคในพระพุทธศาสนา: ผู้บวชทุกคนเริ่มต้นเท่ากัน ลำดับในสงฆ์ขึ้นกับพรรษา ไม่ขึ้นกับชาติกำเนิด

วิเคราะห์โจทย์ ข้อมูลในโจทย์คือ “ไม่นับวรรณะหรือฐานะเดิม” แปลว่าทุกคนถูกปฏิบัติด้วยเกณฑ์เดียวกัน ซึ่งตรงกับความเสมอภาค โจทย์ไม่ได้กล่าวถึงการพูด การลงคะแนน หรือการตรวจสอบ

ก. ✘ ไม่เหมาะ — โจทย์ไม่ได้พูดถึงการแสดงความคิดเห็น แต่พูดถึงเกณฑ์จัดลำดับบุคคล

ข. ✔ **ถูก — ใช้พรรษาเป็นเกณฑ์เดียวกันสำหรับทุกคน ไม่แบ่งตามกำเนิดหรือฐานะ จึงเป็นความเสมอภาค**

ค. ✘ ไม่เหมาะ — การนับพรรษาไม่ใช่การลงมติด้วยเสียงข้างมาก

ง. ✘ ไม่เหมาะ — การตรวจสอบ เช่น ปวารณา เป็นเรื่องการเปิดให้ผู้อื่นตักเตือน ไม่เกี่ยวกับการนับอาวุโส

ทักษะ: เข้าใจคำสำคัญและหลักการ

ข้อ 9 ตอบ ง. การเปิดให้ตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ได้ พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.3 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0009

หลักคิด ปวารณาเป็นการเปิดให้ผู้อื่นชี้ข้อบกพร่องของตนในสิ่งที่เห็น ได้ยิน หรือสงสัย ตรงกับหลักการตรวจสอบได้

วิเคราะห์โจทย์ คำสำคัญคือ “เปิดโอกาสให้ว่ากล่าวตักเตือน” — เป็นการยอมให้ผู้อื่นตรวจสอบพฤติกรรมของตน ไม่ได้เกี่ยวกับการเลือกผู้นำหรือโครงสร้างอำนาจ

ก. ✘ ไม่เหมาะ — ปวารณาไม่ใช่การเลือกตั้งหรือนับคะแนนเสียง

ข. ✘ ไม่เหมาะ — การแบ่งแยกอำนาจเป็นเรื่องโครงสร้างการปกครองรัฐ ไม่ใช่สาระของปวารณา

ค. ✘ ไม่เหมาะ — การกระจายอำนาจหมายถึงการมอบอำนาจตัดสินใจให้ระดับย่อย ซึ่งไม่ใช่ความหมายของปวารณา

ง. ✔ **ถูก — ปวารณาคือการเปิดให้ผู้อื่นติเตือนได้ จึงเป็นกลไกตรวจสอบภายในหมู่คณะ**

ทักษะ: เข้าใจคำสำคัญและหลักการ

ข้อ 10 ตอบ ข. การถือความถูกต้องดีงามและเหตุผลเป็นใหญ่ พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.3 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0010

หลักคิด อธิปไตย 3: อัตตาธิปไตย (ถือตนเป็นใหญ่) · โลกาธิปไตย (ถือกระแสโลก/คนส่วนใหญ่เป็นใหญ่) · ธัมมาธิปไตย (ถือธรรมความถูกต้องเป็นใหญ่)

วิเคราะห์โจทย์ แยกคำ “ธัมม” = ธรรม ความถูกต้อง + “อธิปไตย” = ความเป็นใหญ่ ตัวเลือกที่ตรงคือการยึดความถูกต้องและเหตุผล ตัวลวงอีกสองข้อคือความหมายของอธิปไตยอีกสองแบบ

ก. ✘ ไม่เหมาะ — การถือความเห็นหรือกระแสของคนส่วนใหญ่เป็นใหญ่ คือ โลกาธิปไตย

ข. ✔ **ถูก — ธัมมาธิปไตย คือ การยึดความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ**

ค. ✘ ไม่เหมาะ — การถือตนหรือศักดิ์ศรีของตนเป็นใหญ่ คือ อัตตาธิปไตย

ง. ✘ ไม่เหมาะ — การยึดคำสั่งของผู้มีตำแหน่งเป็นหลักไม่ได้ทำให้เป็นธัมมาธิปไตย ถ้าคำสั่งนั้นไม่ถูกต้อง

ทักษะ: เข้าใจคำสำคัญและหลักการ

ข้อ 11 **ตอบ ค. การเปิดให้ผู้อื่นพิสูจน์ตรวจสอบได้ด้วยตนเอง** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.4

‹ โจทย์ · SOC-M5-0011

หลักคิด จุดร่วมของพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์คือการยึดเหตุผลและการพิสูจน์ได้ ไม่บังคับให้เชื่อโดยไม่ตรวจสอบ

วิเคราะห์โจทย์ “เชิญมาดู” หมายถึงธรรมเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติพิสูจน์ได้เอง — ตรงกับหลักวิทยาศาสตร์ที่ผลต้องตรวจสอบซ้ำได้ ตัวเลือกเรื่องเครื่องมือวัดเป็นจุดเด่นเฉพาะของวิทยาศาสตร์ ส่วนการตัดสินคุณค่าเป็นจุดที่ทั้งสองต่างกัน

ก. ✘ ไม่เหมาะ — เครื่องมือวัดเป็นวิธีเฉพาะของวิทยาศาสตร์ พระพุทธศาสนาพิสูจน์ด้วยการปฏิบัติและการรู้แจ้งในใจ

ข. ✘ ไม่เหมาะ — การตัดสินดีชั่วเป็นจุดที่ต่างกัน วิทยาศาสตร์ไม่ได้ใช้วิธีการของตนตัดสินคุณค่าทางศีลธรรม

ค. ✔ **ถูก — ทั้งสองเปิดให้ผู้ศึกษาตรวจสอบเองได้ ไม่ต้องเชื่อเพียงเพราะมีผู้บอก**

ง. ✘ ไม่เหมาะ — ขัดกับหลักวิทยาศาสตร์ที่เน้นการทำซ้ำได้ และขัดกับเอหิปัสสิโกที่เน้นการพิสูจน์

ทักษะ: เปรียบเทียบแนวคิดและทางเลือก

ข้อ 12 **ตอบ ก. พืชนิยาม** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.4

‹ โจทย์ · SOC-M5-0012

หลักคิด นิยาม 5 คือกฎธรรมชาติ 5 ด้าน: อุตุ (กายภาพ) พืช (ชีวภาพ พันธุกรรม) จิต (การทำงานของจิต) กรรม (การกระทำและผล) ธรรม (เหตุปัจจัยทั่วไป)

วิเคราะห์โจทย์ ปรากฏการณ์ในโจทย์เกี่ยวกับการสืบพันธุ์และลักษณะทางพันธุกรรมของพืช — พืชให้กำเนิดพืชชนิดเดียวกัน จึงเป็นกฎทางชีวภาพ (พืชนิยาม)

ก. ✔ **ถูก — พืชนิยามเป็นกฎทางชีวภาพและพันธุกรรม เมล็ดพันธุ์ใดย่อมให้ต้นพันธุ์นั้น**

ข. ✘ ไม่เหมาะ — อุตุนิยามเป็นกฎทางกายภาพ เช่น อุณหภูมิและฤดูกาล ไม่ใช่การสืบพันธุ์

ค. ✘ ไม่เหมาะ — จิตนิยามเกี่ยวกับการทำงานของจิต เช่น อารมณ์เกิดและดับ

ง. ✘ ไม่เหมาะ — กรรมนิยามเกี่ยวกับการกระทำที่มีเจตนาและผลของการกระทำ

ทักษะ: จำแนกและจัดกลุ่ม

ข้อ 13 **ตอบ ก. พุทธศาสนามุ่งดับทุกข์และแยกดีชั่ว วิทยาศาสตร์มุ่งอธิบายธรรมชาติ** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.4

‹ โจทย์ · SOC-M5-0013

หลักคิด พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์มีจุดร่วมด้านเหตุผลและการพิสูจน์ แต่ต่างกันที่เป้าหมายและเรื่องคุณค่า

วิเคราะห์โจทย์ ตรวจทีละตัวเลือกกับหลัก: ทั้งสองใช้เหตุผล (ข ผิด) · กาลามสูตรไม่ให้เชื่อก่อนพิสูจน์ (ค ผิด) · พุทธเน้นจิตใจ วิทยาศาสตร์เน้นวัตถุ ซึ่ง ง สลับกัน จึงเหลือ ก ที่ระบุความต่างด้านเป้าหมายและคุณค่าได้ถูก

ก. ✔ **ถูก — พระพุทธศาสนามุ่งการดับทุกข์และแยกกุศล–อกุศล ส่วนวิทยาศาสตร์มุ่งเข้าใจและอธิบายธรรมชาติโดยเป็นกลางทางคุณค่า**

ข. ✘ ไม่เหมาะ — พระพุทธศาสนาเน้นเหตุผลและเหตุปัจจัยเช่นกัน นี่คือจุดร่วม ไม่ใช่จุดต่าง

ค. ✘ ไม่เหมาะ — พระพุทธศาสนาไม่ได้ให้เชื่อก่อนพิสูจน์ กาลามสูตรสอนให้พิจารณาก่อนเชื่อ

ง. ✘ ไม่เหมาะ — สลับกัน พระพุทธศาสนาเน้นชีวิตและจิตใจ วิทยาศาสตร์เน้นวัตถุและปรากฏการณ์ธรรมชาติ

ทักษะ: เปรียบเทียบแนวคิดและทางเลือก

ข้อ 14 **ตอบ ค. วางแผนทบทวนบทเรียนเองและลงมือทำตามแผนทุกวัน** พื้นฐาน

ทบทวน หัวข้อ 1.5 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0014

หลักคิด การพึ่งตนเองในพระพุทธศาสนา คือ การรับผิดชอบและลงมือทำเหตุด้วยตนเอง ไม่ฝากผลไว้กับผู้อื่นหรือสิ่งภายนอก แต่ไม่ได้ห้ามขอคำแนะนำ

วิเคราะห์โจทย์ ตัวเลือก ก และ ข ฝากผลไว้กับผู้อื่นหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วน ง ตีความการพึ่งตนสุดโต่งจนปฏิเสธกัลยาณมิตร ตัวเลือก ค แสดงการวางแผนและลงมือทำเหตุเอง จึงตรงกับความหมายที่สุด

ก. ✘ ไม่เหมาะ — ให้ผู้อื่นทำแทน เป็นการพึ่งผู้อื่นและไม่ได้พัฒนาตนเอง

ข. ✘ ไม่เหมาะ — ฝากความสำเร็จไว้กับสิ่งภายนอกแทนการลงมือทำเหตุ

ค. ✔ **ถูก — รับผิดชอบการเรียนของตนด้วยการวางแผนและลงมือทำ คือ การพึ่งตนเองโดยตรง**

ง. ✘ ไม่เหมาะ — การพึ่งตนไม่ได้แปลว่าห้ามถาม การหาความรู้จากครูหรือกัลยาณมิตรก็เป็นการพัฒนาตนเอง

จำให้แม่น พึ่งตน ≠ ทำทุกอย่างคนเดียว — คือ “รับผิดชอบลงมือทำเหตุเอง” และขอคำแนะนำได้

ทักษะ: ใช้หลักการกับสถานการณ์

ข้อ 15 **ตอบ ข. ความไม่ประมาท** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.5 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0015

หลักคิด ปัจฉิมโอวาท: สิ่งทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา จงทำประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท

วิเคราะห์โจทย์ โจทย์ถามสาระของโอวาทครั้งสุดท้าย ซึ่งเชื่อมความไม่เที่ยงของสิ่งทั้งหลายเข้ากับการเร่งทำประโยชน์ด้วยความไม่ประมาท (อัปปมาทะ) หลักธรรมอื่นในตัวเลือกเป็นธรรมที่ดี แต่ไม่ใช่แก่นของปัจฉิมโอวาท

ก. ✘ ไม่เหมาะ — ความกตัญญูเป็นธรรมสำคัญ แต่ไม่ใช่สาระของปัจฉิมโอวาท

ข. ✔ **ถูก — ปัจฉิมโอวาทให้ทำประโยชน์ให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท**

ค. ✘ ไม่เหมาะ — เมตตากรุณาเป็นหลักในพรหมวิหาร ไม่ใช่หลักที่ตรัสเน้นในโอวาทครั้งสุดท้าย

ง. ✘ ไม่เหมาะ — ความสันโดษ (ยินดีตามที่มี) ไม่ใช่สาระที่ปัจฉิมโอวาทเน้น

ทักษะ: เข้าใจคำสำคัญและหลักการ

ข้อ 16 **ตอบ ง. อุภยัตถะ** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.5 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0016

หลักคิด ประโยชน์ 3 ระดับ (ตามผู้ได้รับ): อัตตัตถะ ประโยชน์ตน · ปรัตถะ ประโยชน์ผู้อื่น · อุภยัตถะ ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายหรือส่วนรวม

วิเคราะห์โจทย์ โจทย์ระบุผลสองด้าน: นักเรียน “ได้ฝึกทักษะ” (ประโยชน์ตน) และ “โรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมดีขึ้น” (ประโยชน์ส่วนรวม) เมื่อได้ทั้งสองฝ่ายจึงเป็นอุภยัตถะ

ก. ✘ ไม่เหมาะ — อัตตัตถะครอบคลุมเพียงประโยชน์ของตน แต่โจทย์มีประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วย

ข. ✘ ไม่เหมาะ — ปรัตถะเน้นประโยชน์ผู้อื่นเพียงด้านเดียว ไม่รวมประโยชน์ที่ผู้ทำได้รับ

ค. ✘ ไม่เหมาะ — ปรมัตถะเป็นประโยชน์สูงสุดคือความหลุดพ้นจากทุกข์ ไม่ใช่ระดับที่โจทย์บรรยาย

ง. ✔ **ถูก — ทั้งผู้ทำและส่วนรวมได้รับประโยชน์ จึงเป็นอุภยัตถะ**

ทักษะ: จำแนกและจัดกลุ่ม

ข้อ 17 **ตอบ ข. สมชีวิตา** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.6 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0017

หลักคิด ความพอประมาณ คือ ความพอดีกับศักยภาพและไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น ตรงกับสมชีวิตา (เลี้ยงชีพพอเหมาะกับรายได้)

วิเคราะห์โจทย์ เทียบองค์ธรรมของหัวใจเศรษฐี: ขยันหา (อุฏฐาน) · รักษา (อารักข) · คบคนดี (กัลยาณมิตตตา) · ใช้จ่ายพอดี (สมชีวิตา) ความพอประมาณเน้น “ความพอดี” ของการใช้จ่ายและดำเนินชีวิต จึงตรงกับสมชีวิตามากที่สุด

ก. ✘ ไม่เหมาะ — อุฏฐานสัมปทาเน้นความขยันในการหาทรัพย์ ไม่ใช่ความพอดีในการใช้

ข. ✔ **ถูก — สมชีวิตา คือ การเลี้ยงชีพให้พอเหมาะกับรายได้ ไม่ฟุ่มเฟือยและไม่ฝืดเคืองเกินไป**

ค. ✘ ไม่เหมาะ — กัลยาณมิตตตาเป็นเรื่องการคบคนดี ไม่ใช่ความพอประมาณ

ง. ✘ ไม่เหมาะ — อารักขสัมปทาเน้นการเก็บรักษาทรัพย์ ซึ่งใกล้กับการสร้างภูมิคุ้มกันมากกว่า

ทักษะ: เปรียบเทียบแนวคิดและทางเลือก

ข้อ 18 **ตอบ ก. อาชชวะ (ความซื่อตรง)** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.6 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0018

หลักคิด ทศพิธราชธรรมเป็นธรรมของผู้ปกครองและผู้นำ อาชชวะคือความซื่อตรง ไม่คดโกง ปฏิบัติภารกิจด้วยความสุจริต

วิเคราะห์โจทย์ พฤติกรรมที่โจทย์ให้มา คือ “ไม่รับสินบน” และ “ใช้งบอย่างตรงไปตรงมา” ทั้งสองเป็นเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต จึงตรงกับอาชชวะ

ก. ✔ **ถูก — การไม่รับสินบนและใช้งบโปร่งใสแสดงความซื่อตรง (อาชชวะ) โดยตรง**

ข. ✘ ไม่เหมาะ — มัททวะเป็นความอ่อนโยน สุภาพ ไม่หยิ่ง ไม่ใช่ประเด็นความสุจริตเรื่องเงิน

ค. ✘ ไม่เหมาะ — ขันติเป็นความอดทนต่อความยากลำบาก โจทย์ไม่ได้กล่าวถึงการอดทน

ง. ✘ ไม่เหมาะ — ทานเป็นการให้ปันสิ่งของ โจทย์พูดถึงการไม่รับและความโปร่งใส ไม่ใช่การให้

ทักษะ: ใช้หลักการกับสถานการณ์

ข้อ 19 **ตอบ ง. เวรในโลกนี้ย่อมไม่ระงับด้วยเวร** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.6 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0019

หลักคิด พระพุทธศาสนาเสนอสันติภาพด้วยการไม่จองเวร การแก้แค้นทำให้เวรต่อเนื่อง ส่วนการให้อภัยทำให้เวรระงับ

วิเคราะห์โจทย์ เป้าหมายของโครงการคือ “เลิกแก้แค้น” ต้องเลือกสุภาษิตที่พูดถึงเวรและการระงับเวร สุภาษิตอื่นพูดถึงปัญญา ความเพียร และการพึ่งตนซึ่งไม่ตรงประเด็น

ก. ✘ ไม่เหมาะ — สุภาษิตนี้ยกย่องคุณค่าของปัญญา ไม่ได้พูดถึงการยุติความแค้น

ข. ✘ ไม่เหมาะ — สุภาษิตนี้เน้นความเพียรในการพ้นทุกข์ ไม่ตรงกับเป้าหมายเรื่องการเลิกแก้แค้น

ค. ✘ ไม่เหมาะ — สุภาษิตนี้เน้นการพึ่งตนเอง ไม่ได้ชี้ทางระงับความขัดแย้ง

ง. ✔ **ถูก — สุภาษิตนี้สอนว่าการตอบโต้ด้วยเวรไม่ทำให้เวรหมด ต้องระงับด้วยการไม่จองเวร**

ทักษะ: ใช้หลักการกับสถานการณ์

ข้อ 20 ตอบ ค. กำหนดรู้ พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.7 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0020

หลักคิด กิจในอริยสัจ: ทุกข์ — กำหนดรู้ · สมุทัย — ละ · นิโรธ — ทำให้แจ้ง · มรรค — ทำให้เกิด (เจริญ)

วิเคราะห์โจทย์ โจทย์ถามเฉพาะหมวดทุกข์ ซึ่งเป็นสภาพปัญหาที่ต้อง “รู้จักและเข้าใจให้ชัด” ก่อนจึงแก้ได้ ตัวเลือกอื่นเป็นกิจของอริยสัจข้ออื่น

ก. ✘ ไม่เหมาะ — การละเป็นกิจต่อสมุทัย (เหตุแห่งทุกข์)

ข. ✘ ไม่เหมาะ — การทำให้แจ้งเป็นกิจต่อนิโรธ (ความดับทุกข์)

ค. ✔ **ถูก — ทุกข์เป็นสิ่งที่ต้องกำหนดรู้ คือ รู้จักปัญหาตามความเป็นจริง**

ง. ✘ ไม่เหมาะ — การทำให้เกิดหรือเจริญเป็นกิจต่อมรรค (ทางดับทุกข์)

จำให้แม่น รู้ทุกข์ – ละสมุทัย – แจ้งนิโรธ – เจริญมรรค

ทักษะ: เข้าใจคำสำคัญและหลักการ

ข้อ 21 ตอบ ค. สัญญา พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.7 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0021

หลักคิด ขันธ์ 5: รูป (กาย) เวทนา (ความรู้สึก) สัญญา (ความจำได้หมายรู้) สังขาร (ความคิดปรุงแต่ง เจตนา) วิญญาณ (การรับรู้ทางอายตนะ)

วิเคราะห์โจทย์ แยกขั้นในสถานการณ์: “ได้ยินเสียง” คือการรับรู้ทางหู (วิญญาณ) ส่วน “จำได้ว่าเป็นเสียงแม่” คือการหมายรู้จากความจำเดิม (สัญญา) โจทย์ถามเฉพาะการจำได้

ก. ✘ ไม่เหมาะ — เวทนาเป็นความรู้สึกสุข ทุกข์ หรือเฉย ๆ ไม่ใช่การจำได้

ข. ✘ ไม่เหมาะ — วิญญาณคือการรับรู้ว่ามีเสียงเข้ามาทางหู ยังไม่ใช่การจำได้ว่าเป็นเสียงใคร

ค. ✔ **ถูก — สัญญาคือความจำได้หมายรู้ จึงรู้ว่าเสียงนี้เป็นเสียงแม่**

ง. ✘ ไม่เหมาะ — สังขารเป็นความคิดปรุงแต่งและเจตนา เช่น ตั้งใจจะวิ่งออกไปรับ

จำให้แม่น สัญญา = จำได้ · สังขาร = คิดปรุงแต่ง/ตั้งใจ — อย่าสลับกัน

ทักษะ: จำแนกและจัดกลุ่ม

ข้อ 22 ตอบ ง. อุทธัจจกุกกุจจะ พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.7 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0022

หลักคิด นิวรณ์ 5 คือสิ่งกั้นจิตไม่ให้ตั้งมั่น: กามฉันทะ (พอใจในกาม) พยาบาท (ขุ่นเคือง) ถีนมิทธะ (หดหู่ ง่วงซึม) อุทธัจจกุกกุจจะ (ฟุ้งซ่าน รำคาญใจ) วิจิกิจฉา (ลังเลสงสัย)

วิเคราะห์โจทย์ ข้อมูลในโจทย์มี 2 อาการ คือ “ใจฟุ้งไปหลายเรื่อง” (อุทธัจจะ) และ “รำคาญใจเรื่องที่ทำพลาด” (กุกกุจจะ) ซึ่งรวมกันเป็นนิวรณ์ข้อเดียว

ก. ✘ ไม่เหมาะ — กามฉันทะเป็นความพอใจติดใจในสิ่งเร้า เช่น อยากเล่นเกม โจทย์ไม่ได้บรรยายความอยากนั้น

ข. ✘ ไม่เหมาะ — พยาบาทเป็นความขุ่นเคือง คิดร้ายต่อผู้อื่น ไม่ใช่อาการของปิ่น

ค. ✘ ไม่เหมาะ — ถีนมิทธะเป็นความหดหู่ ง่วงซึม ซึ่งตรงข้ามกับอาการฟุ้ง

ง. ✔ **ถูก — ฟุ้งซ่านไม่อยู่กับที่และรำคาญใจในสิ่งที่ทำพลาดไป คือ อุทธัจจกุกกุจจะ**

ทักษะ: จำแนกและจัดกลุ่ม

ข้อ 23 ตอบ ก. เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.7 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0023

หลักคิด โลกธรรม 8 แบ่งเป็นฝ่ายน่าปรารถนา (ได้ลาภ ได้ยศ สรรเสริญ สุข) และฝ่ายไม่น่าปรารถนา (เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์)

วิเคราะห์โจทย์ ตรวจทีละคำในแต่ละตัวเลือก ต้องไม่มีคำฝ่ายดีปนอยู่เลย — ข มี “ได้ลาภ สรรเสริญ” ค มี “ได้ยศ สุข” ง เป็นฝ่ายน่าปรารถนาทั้งหมด

ก. ✔ **ถูก — เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ เป็นโลกธรรมฝ่ายไม่น่าปรารถนาครบทั้ง 4**

ข. ✘ ไม่เหมาะ — มี “ได้ลาภ” และ “สรรเสริญ” ซึ่งเป็นฝ่ายน่าปรารถนาปนอยู่
ค. ✘ ไม่เหมาะ — มี “ได้ยศ” และ “สุข” ซึ่งเป็นฝ่ายน่าปรารถนาปนอยู่
ง. ✘ ไม่เหมาะ — เป็นโลกธรรมฝ่ายน่าปรารถนาทั้งหมด ตรงข้ามกับที่โจทย์ถาม
ทักษะ: จำแนกและจัดกลุ่ม

ข้อ 24 ตอบ ข. อุปัตถัมภกกรรม พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.7 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0024

หลักคิด กรรม 12 กลุ่มตามหน้าที่: ชนกกรรม (ทำให้เกิด) อุปัตถัมภกกรรม (สนับสนุน) อุปปีฬกกรรม (บีบคั้น) อุปฆาตกรรม (ตัดรอน)

วิเคราะห์โจทย์ คำสำคัญในโจทย์คือ “สนับสนุน” “ให้มีกำลังมากขึ้น” — ตรงกับคำว่า อุปัตถัมภก (ค้ำจุน) ส่วนอีกสามชื่อทำหน้าที่ทำให้เกิด บีบคั้น และตัดรอน

ก. ✘ ไม่เหมาะ — ชนกกรรมทำหน้าที่ทำให้เกิดผลขึ้น ไม่ใช่สนับสนุนผลที่มีอยู่
ข. ✔ **ถูก — อุปัตถัมภกกรรม คือ กรรมที่ค้ำจุน สนับสนุนให้ผลของกรรมอื่นดำเนินต่อหรือแรงขึ้น**
ค. ✘ ไม่เหมาะ — อุปปีฬกกรรมทำหน้าที่บีบคั้นให้ผลของกรรมอื่นอ่อนลง
ง. ✘ ไม่เหมาะ — อุปฆาตกรรมทำหน้าที่ตัดรอนผลของกรรมอื่นให้หยุดลง
ทักษะ: เข้าใจคำสำคัญและหลักการ

ข้อ 25 ตอบ ง. เวทนา พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.7 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0025

หลักคิด ปฏิจจสมุปบาท: อวิชชา → สังขาร → วิญญาณ → นามรูป → สฬายตนะ → ผัสสะ → เวทนา → ตัณหา → อุปาทาน → ภพ → ชาติ → ชรามรณะ

วิเคราะห์โจทย์ หาองค์ที่อยู่ “ก่อนหน้า” ตัณหาทันที — ลำดับคือ ผัสสะ → เวทนา → ตัณหา ดังนั้นปัจจัยโดยตรงคือเวทนา ผัสสะเป็นปัจจัยของเวทนา ส่วนอุปาทานเป็นผลที่เกิดตามหลังตัณหา

ก. ✘ ไม่เหมาะ — ผัสสะเป็นปัจจัยให้เกิดเวทนา ไม่ใช่ปัจจัยโดยตรงของตัณหา
ข. ✘ ไม่เหมาะ — อุปาทานเกิดหลังตัณหา เป็นผล ไม่ใช่ปัจจัยของตัณหา
ค. ✘ ไม่เหมาะ — อวิชชาเป็นต้นสายของวงจร อยู่ห่างจากตัณหาหลายขั้น
ง. ✔ **ถูก — เวทนาเป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา (เวทนาปัจจยา ตัณหา)**

จำให้แม่น ช่วงที่ใช้บ่อย: ผัสสะ → เวทนา → ตัณหา → อุปาทาน
ทักษะ: อ่านเส้นเวลาและลำดับเหตุการณ์

ข้อ 26 ตอบ ค. การคิดอย่างแยบคาย ถูกวิธี และตามเหตุปัจจัย พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.8

หลักคิด โยนิโสมนสิการ คือ การใช้ความคิดถูกวิธี คิดอย่างแยบคาย คิดตามเหตุปัจจัย เป็นปัจจัยภายในที่นำไปสู่สัมมาทิฏฐิ ‹ โจทย์ · SOC-M5-0026

วิเคราะห์โจทย์ โจทย์ถามความหมายพื้นฐาน ตัวเลือกที่ถูกต้องต้องมีองค์ประกอบ “ถูกวิธี” และ “ตามเหตุปัจจัย” ตัวลวงเป็นการคิดตามอารมณ์ การคิดตามผู้อื่น และการท่องจำ

ก. ✘ ไม่เหมาะ — การท่องจำไม่ใช่การคิด ความจำหลักธรรมยังไม่ใช่โยนิโสมนสิการ
ข. ✘ ไม่เหมาะ — การคิดตามความชอบชังเป็นการคิดที่มีอคติ ตรงข้ามกับการคิดถูกวิธี
ค. ✔ **ถูก — โยนิโสมนสิการ คือ การคิดอย่างแยบคาย ถูกวิธี และพิจารณาตามเหตุปัจจัย**
ง. ✘ ไม่เหมาะ — การรับคำแนะนำโดยไม่พิจารณาขัดกับหลักการคิดด้วยตนเอง
ทักษะ: เข้าใจคำสำคัญและหลักการ

ข้อ 27 **ตอบ ข. วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.8

‹ โจทย์ · SOC-M5-0027

หลักคิด วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ คือ การแยกสิ่งทั้งหมดออกเป็นส่วนย่อยเพื่อเข้าใจองค์ประกอบและความสัมพันธ์

วิเคราะห์โจทย์ สิ่งที่ถูกแยกในโจทย์เป็น “ชิ้นส่วน” ของสิ่งเดียว (จักรยาน) ไม่ใช่การแยกแง่มุมเพื่อตัดสิน จึงเป็นการแยกแยะส่วนประกอบ

ก. ✘ ไม่เหมาะ — วิภัชชวาทเป็นการแยกแยะประเด็นหรือแง่มุมก่อนตัดสินหรือตอบ ไม่ใช่การแยกชิ้นส่วน

ข. ✔ **ถูก — การแยกจักรยานออกเป็นส่วนย่อยและดูหน้าที่ของแต่ละส่วน คือ วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ**

ค. ✘ ไม่เหมาะ — วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์เน้นรู้เท่าทันความไม่เที่ยง ไม่ใช่การแยกส่วน

ง. ✘ ไม่เหมาะ — วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์เน้นเข้าใจหลักการกับจุดมุ่งหมายให้ตรงกัน

ทักษะ: จำแนกและจัดกลุ่ม

ข้อ 28 **ตอบ ก. ใช้สิ่งนั้นเพื่อประโยชน์จริง หรือเพื่อสนองค่านิยมและความอยาก** พื้นฐาน ทบทวน หัวข้อ 1.8

‹ โจทย์ · SOC-M5-0028

หลักคิด คุณค่าแท้คือคุณค่าที่ตอบสนองประโยชน์จริงของชีวิต (ปัญญา) คุณค่าเทียมคือคุณค่าที่ตัณหาและค่านิยมเพิ่มให้ เช่น ความโก้หรู

วิเคราะห์โจทย์ ชื่อวิธีคิดบอกการเปรียบเทียบ “แท้” กับ “เทียม” ต้องเลือกตัวเลือกที่ถามถึงเหตุผลของการใช้หรือการเลือก ตัวเลือกอื่นคือแก่นของวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ สืบสาวเหตุปัจจัย และอยู่ในขณะปัจจุบัน

ก. ✔ **ถูก — คุณค่าแท้–เทียมให้ถามว่าเลือกสิ่งนั้นเพราะประโยชน์ที่แท้จริง หรือเพราะความอยากและค่านิยม**

ข. ✘ ไม่เหมาะ — เป็นแก่นของวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ (ไตรลักษณ์)

ค. ✘ ไม่เหมาะ — เป็นแก่นของวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

ง. ✘ ไม่เหมาะ — เป็นแก่นของวิธีคิดแบบอยู่ในขณะปัจจุบัน

ทักษะ: เข้าใจคำสำคัญและหลักการ

ข้อ 29 **ตอบ ก. เพื่อให้คำสอนกระจายไปถึงผู้คนได้กว้างขวางที่สุด** ประยุกต์ ทบทวน หัวข้อ 1.1

‹ โจทย์ · SOC-M5-0029

หลักคิด การบริหารและการเผยแผ่ศาสนาของพระพุทธเจ้ามุ่งประโยชน์สุขของคนจำนวนมาก จึงจัดกำลังพระสาวกให้กระจายออกไปให้ทั่วถึง

วิเคราะห์โจทย์ ข้อมูลสำคัญคือ “ไม่ให้ไปทางเดียวกันสองรูป” — เมื่อแยกกันไป แต่ละเส้นทางจะมีผู้นำคำสอนไปถึง จำนวนพื้นที่ที่คำสอนไปถึงจึงมากที่สุด โจทย์ไม่มีข้อมูลเรื่องความขัดแย้ง การตั้งนิกาย หรือการทดสอบพระสาวก

ก. ✔ **ถูก — การแยกกันไปคนละทางทำให้คำสอนเข้าถึงผู้คนในหลายพื้นที่พร้อมกัน เป็นการเผยแผ่ที่กว้างขวางที่สุด**

ข. ✘ ไม่เหมาะ — พระสาวกชุดแรกเป็นพระอรหันต์ที่เข้าใจธรรมตรงกัน โจทย์ไม่มีข้อมูลว่ามีความขัดแย้งที่ต้องป้องกัน

ค. ✘ ไม่เหมาะ — พระพุทธเจ้าทรงให้ธรรมวินัยเป็นหลักร่วมของสงฆ์ทั้งหมด ไม่ได้มุ่งให้แยกตั้งนิกาย

ง. ✘ ไม่เหมาะ — จุดมุ่งหมายคือประโยชน์ของผู้ฟัง ไม่ใช่การทดสอบตัวพระสาวก

ทักษะ: เชื่อมเหตุและผล

ข้อ 30 **ตอบ ง. เลือกวิธีสอนให้เหมาะกับลักษณะของผู้เรียน** ประยุกต์ ทบทวน หัวข้อ 1.1

‹ โจทย์ · SOC-M5-0030

หลักคิด พระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีสอนหลายแบบ (สนทนา บรรยาย ตอบปัญหา วางกฎ) และเลือกให้เหมาะกับพื้นฐานและอุปนิสัยของผู้ฟัง

วิเคราะห์โจทย์ อ่านตารางทีละแถว: กลุ่ม ม.1 ชอบเรื่องเล่า → เล่าเรื่องแล้วสนทนา · กลุ่ม ม.5 ชอบโต้แย้ง → ตั้งคำถามให้อภิปราย · ชมรมที่ต้องทำงานร่วมกัน → ตกลงกติกาก่อน แต่ละกลุ่มได้วิธีต่างกันตามลักษณะผู้เรียน ไม่ได้ใช้วิธีเดียวกันทั้งหมด

ก. ✘ ไม่เหมาะ — ตารางแสดงว่าครูใช้หลายวิธี ไม่ได้ใช้การบรรยายเป็นหลักกับทุกกลุ่ม

ข. ✘ ไม่เหมาะ — การตกลงกติกาใช้เฉพาะกับชมรม ไม่ได้ใช้ก่อนสอนทุกกลุ่ม

ค. ✘ ไม่เหมาะ — ไม่มีข้อมูลว่าครูบังคับให้เชื่อก่อน และขัดกับหลักให้พิจารณาก่อนเชื่อ

ง. ✔ **ถูก — ครูปรับวิธีสอนตามความสนใจและลักษณะของแต่ละกลุ่ม เหมือนที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เหมาะกับผู้ฟัง**

ทักษะ: อ่านข้อมูลจากตาราง

ข้อ 31 **ตอบ ค. ทรงทดลองหลายวิธี ประเมินผล แล้วตรัสรู้ด้วยความเพียรของพระองค์**

ประยุกต์ ทบทวน หัวข้อ 1.1

‹ โจทย์ · SOC-M5-0031

หลักคิด ตัวชี้วัดเน้นว่าการตรัสรู้เกิดจากการฝึกฝนของมนุษย์ด้วยความเพียรและปัญญา ไม่ได้มาจากกำเนิดหรือการดลบันดาล

วิเคราะห์โจทย์ ข้อสรุปมีคำสำคัญคือ “มนุษย์” และ “ฝึกตน” หลักฐานที่ดีต้องแสดงกระบวนการฝึกด้วยตนเอง — การศึกษาในสำนักดาบส ทุกรกิริยา แล้วเปลี่ยนมาใช้ทางสายกลาง เป็นการลองผิดลองถูกและประเมินผลด้วยตนเอง ส่วนกำเนิดและคำยกย่องไม่ได้แสดงการฝึกตน

ก. ✘ ไม่เหมาะ — วรรณะเป็นเรื่องกำเนิด ซึ่งพระพุทธศาสนาไม่ถือเป็นเครื่องวัดความประเสริฐ

ข. ✘ ไม่เหมาะ — การได้รับยกย่องไม่ได้แสดงว่าพระองค์ฝึกตนอย่างไร จึงไม่สนับสนุนข้อสรุปโดยตรง

ค. ✔ **ถูก — แสดงกระบวนการฝึกตน ลองหลายวิธี ประเมินผล และตรัสรู้ด้วยความเพียรของพระองค์เอง**

ง. ✘ ไม่เหมาะ — ขัดกับข้อสรุป เพราะทำให้การตรัสรู้เป็นเรื่องการดลบันดาล ไม่ใช่การฝึกตนของมนุษย์

ทักษะ: อ่านและประเมินหลักฐาน

ข้อ 32 **ตอบ ข. บุษบา** ประยุกต์ ทบทวน หัวข้อ 1.2

‹ โจทย์ · SOC-M5-0032

หลักคิด ทางสายกลาง คือ ความพอดีที่ถูกต้องต่อเป้าหมาย เว้นทั้งการทรมานตนและการปล่อยตามใจ ไม่ใช่การทำครึ่งหนึ่งของทุกอย่าง

วิเคราะห์โจทย์ ตรวจทีละคน: ต้นน้ำซ้อมหนักจนบาดเจ็บ (ทรมานตน) · ซาฟีร์ซ้อมตามอารมณ์ (ตามใจตน) · หลินลดแผนลงครึ่งหนึ่งเพื่อให้เป็น “กลาง” ซึ่งไม่ได้อิงเป้าหมาย บุษบาซ้อมตามแผน มีวันพัก และปรับตามผลทดสอบ จึงพอดีกับเป้าหมายมากที่สุด

ก. ✘ ไม่เหมาะ — ซ้อมวันละ 8 ชั่วโมงไม่พักจนบาดเจ็บ เอียงไปทางทรมานตน (อัตตกิลมถานุโยค)

ข. ✔ **ถูก — ซ้อมตามแผน พักฟื้นตามรอบ และปรับตามผลทดสอบ คือความพอดีที่สอดคล้องกับเป้าหมาย**

ค. ✘ ไม่เหมาะ — ซ้อมเฉพาะวันที่อยาก เอียงไปทางตามใจตน ไม่ได้ทำเหตุให้พอกับเป้าหมาย

ง. ✘ ไม่เหมาะ — การลดแผนลงครึ่งหนึ่งเป็นความเข้าใจผิดว่า “กลาง” คือครึ่งทาง ทั้งที่ไม่ได้พิจารณาว่าพอกับเป้าหมายหรือไม่

จำให้แม่น “กลาง” = พอดีกับเป้าหมาย ไม่ใช่ “ครึ่งหนึ่ง”

ทักษะ: อ่านข้อมูลจากตาราง

ข้อ 33 **ตอบ ข. ปัญญา** ประยุกต์ ทบทวน หัวข้อ 1.2 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0033

หลักคิด ในพละ 5 ศรัทธาต้องสมดุลกับปัญญา ศรัทธามากเกินไปโดยขาดปัญญาจะกลายเป็นความเชื่อที่ไม่ตรวจสอบ

วิเคราะห์โจทย์ อาการของสมใจคือ “เชื่อมาก” แต่ “ไม่ฟังข้อมูลที่ขัดแย้ง” แปลว่าศรัทธาล้น แต่ปัญญาที่ใช้พิจารณาข้อมูลอ่อน จึงต้องเสริมปัญญาซึ่งเป็นคู่สมดุลของศรัทธา

ก. ✘ ไม่เหมาะ — วิริยะเป็นคู่สมดุลของสมาธิ การเพิ่มความเพียรในวิธีที่ไม่ตรวจสอบอาจทำให้ผลเสียมากขึ้น

ข. ✔ **ถูก — ปัญญาช่วยให้พิจารณาข้อมูลและคำเตือนอย่างมีเหตุผล ทำให้ศรัทธาไม่กลายเป็นความเชื่องมงาย**

ค. ✘ ไม่เหมาะ — สมาธิเป็นคู่สมดุลของวิริยะ ไม่ได้แก้ปัญหาการเชื่อโดยไม่พิจารณาโดยตรง

ง. ✘ ไม่เหมาะ — สมใจมีศรัทธามากเกินอยู่แล้ว การเพิ่มศรัทธาจะยิ่งทำให้ขาดความสมดุล

จำให้แม่น พละ 5 คู่สมดุล: ศรัทธา ↔ ปัญญา · วิริยะ ↔ สมาธิ · สติคุมทั้งหมด

ทักษะ: ใช้หลักการกับสถานการณ์

ข้อ 34 **ตอบ ค. เพราะผู้พูดมีลักษณะน่าเชื่อถือ** ประยุกต์ ทบทวน หัวข้อ 1.2 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0034

หลักคิด กาลามสูตรเตือนไม่ให้เชื่อทันทีเพียงเพราะผู้พูดมีลักษณะน่าเชื่อถือ (ภัพพรูปตา) ต้องตรวจสอบเนื้อหาด้วยปัญญา

วิเคราะห์โจทย์ ส่วนที่ข้อความใช้โน้มน้าวคือ “นายแพทย์ผู้มีชื่อเสียง” “เจ้าของรางวัลมากมาย” “ยืนยันด้วยตัวเอง” — ทั้งหมดเป็นการอ้างความน่าเชื่อถือของผู้พูด ข้อความไม่ได้อ้างตำรา ไม่ได้บอกว่าเล่าต่อกันมาหลายทอด และไม่มีข้อมูลความเห็นเดิมของผู้อ่าน

ก. ✘ ไม่เหมาะ — ข้อความไม่ได้ใช้การบอกเล่าสืบต่อกันมาเป็นเหตุผลหลัก แต่อ้างตัวผู้พูดโดยตรง

ข. ✘ ไม่เหมาะ — โจทย์ไม่มีข้อมูลว่าผู้อ่านคิดอย่างไรมาก่อน จึงสรุปเช่นนี้ไม่ได้

ค. ✔ **ถูก — ข้อความเน้นชื่อเสียงและรางวัลของผู้พูดเพื่อให้เชื่อ ตรงกับข้อเตือนเรื่องผู้พูดดูน่าเชื่อถือ**

ง. ✘ ไม่เหมาะ — ในข้อความไม่มีการอ้างตำราหรือคัมภีร์ใด

ทักษะ: ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล

ข้อ 35 **ตอบ ก. ยังไม่เชื่อและไม่แชร์ จนกว่าจะตรวจสอบกับแหล่งข้อมูลการแพทย์** ประยุกต์

ทบทวน หัวข้อ 1.2 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0035

หลักคิด กาลามสูตรไม่ได้สอนให้ปฏิเสธทุกอย่าง แต่ให้ชะลอการเชื่อ แล้วพิจารณาด้วยปัญญาว่าสิ่งนั้นมีโทษหรือมีประโยชน์ ก่อนตัดสินใจ

วิเคราะห์โจทย์ ข้อความเกี่ยวกับสุขภาพและชีวิต และชวนให้ “ไม่ต้องไปโรงพยาบาล” ซึ่งอาจมีโทษร้ายแรง ขั้นที่ถูกคือหยุดไว้ก่อนและตรวจสอบจากแหล่งที่เชื่อถือได้ การ “พิสูจน์ด้วยตนเอง” ไม่ได้หมายถึงการเสี่ยงชีวิตลองทำสิ่งที่อาจเป็นโทษ

ก. ✔ **ถูก — ชะลอการเชื่อและการแชร์ แล้วตรวจสอบจากแหล่งทางการแพทย์ คือการใช้ปัญญาพิจารณาก่อนตัดสินใจ**

ข. ✘ ไม่เหมาะ — การปฏิเสธทุกอย่างโดยไม่พิจารณาก็เป็นการตัดสินแบบเหมารวม ไม่ใช่สาระของกาลามสูตร

ค. ✘ ไม่เหมาะ — การแชร์ก่อนตรวจสอบทำให้ข้อมูลที่อาจเป็นโทษแพร่ออกไป ขัดกับการพิจารณาโทษและประโยชน์

ง. ✘ ไม่เหมาะ — การหยุดรักษาเพื่อลองเองอาจเกิดโทษร้ายแรง การพิสูจน์ตามกาลามสูตรต้องพิจารณาว่ามีโทษหรือไม่ก่อน

จำให้แม่น กาลามสูตร = ไม่เชื่อทันที ไม่ปฏิเสธทันที → ตรวจสอบ → ดูโทษ/ประโยชน์

ทักษะ: ตัดสินใจภายใต้เงื่อนไข

ข้อ 36 **ตอบ ง. กัมมัสสกตาสัทธา** ประยุกต์ ทบทวน หัวข้อ 1.2 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0036

หลักคิด ศรัทธา 4: ตถาคตโพธิสัทธา (เชื่อการตรัสรู้) กัมมสัทธา (เชื่อว่ากรรมมีจริง) วิปากสัทธา (เชื่อว่ากรรมมีผล) กัมมัสสกตาสัทธา (เชื่อว่าตนเป็นเจ้าของกรรม ต้องรับผิดชอบผลของกรรมตน)

วิเคราะห์โจทย์ คำสำคัญคือ “เราต้องรับผิดชอบ” และ “อย่าโทษดวงหรือกรรมการ” — กัปตันยอมรับว่าผลเป็นของการกระทำของทีมเอง ไม่โยนให้ผู้อื่น ซึ่งเป็นจุดเน้นของกัมมัสสกตาสัทธา มากกว่าการเชื่อเพียงว่ากรรมมีผล

ก. ✘ ไม่เหมาะ — ตถาคตโพธิสัทธาคือความเชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ไม่เกี่ยวกับสถานการณ์นี้

ข. ✘ ไม่เหมาะ — กัมมสัทธาเน้นเชื่อว่าการกระทำมีจริงและมีเจตนา ยังไม่ครอบคลุมการรับผิดชอบผลด้วยตนเอง

ค. ✘ ไม่เหมาะ — วิปากสัทธาเน้นว่ากรรมมีผล แต่คำกล่าวนี้เน้นว่า “เรา” เป็นเจ้าของการกระทำและต้องรับผิดชอบเอง

ง. ✔ **ถูก — กัปตันยอมรับว่าทีมเป็นเจ้าของการกระทำ ต้องรับผลและแก้ไขเอง ไม่โทษโชคหรือผู้อื่น**

ทักษะ: ใช้หลักการกับสถานการณ์

ข้อ 37 **ตอบ ค. เสนอเรื่องให้ทุกคนรับรู้ และเปิดให้คัดค้านได้ก่อนเป็นมติ** ประยุกต์

ทบทวน หัวข้อ 1.3 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0037

หลักคิด สังฆกรรมสำคัญต้องเสนอญัตติให้สงฆ์รับรู้ แล้วสวดประกาศถามที่ประชุม ผู้ใดไม่เห็นด้วยก็คัดค้านได้ ถ้าทุกรูปนิ่งจึงถือว่าเห็นชอบ — เป็นการตัดสินใจร่วมกัน

วิเคราะห์โจทย์ สิ่งที่ประธานทำ คือ (1) เสนอให้ทราบ (2) ถามผู้คัดค้านซ้ำ (3) ถือมติเมื่อไม่มีผู้ค้าน ทุกคนมีสิทธิค้านเท่ากัน ไม่ได้ให้ใครตัดสินคนเดียว และไม่มีการให้น้ำหนักเสียงต่างกัน

ก. ✘ ไม่เหมาะ — ในสถานการณ์ทุกคนในที่ประชุมมีสิทธิคัดค้าน ไม่ได้ให้ผู้อาวุโสตัดสินคนเดียว

ข. ✘ ไม่เหมาะ — ไม่มีการให้น้ำหนักเสียงต่างกัน ทุกคนมีสิทธิเท่ากัน

ค. ✔ **ถูก — เสนอเรื่องให้ที่ประชุมรู้ เปิดให้คัดค้าน แล้วจึงถือเป็นมติ ตรงกับหลักการทำสังฆกรรม**

ง. ✘ ไม่เหมาะ — ตรงข้ามกับสถานการณ์ เพราะประธานเปิดโอกาสให้คัดค้านถึง 3 ครั้ง

ทักษะ: เปรียบเทียบแนวคิดและทางเลือก

ข้อ 38 **ตอบ ข. อปริหานิยธรรม 7** ประยุกต์ ทบทวน หัวข้อ 1.3 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0038

หลักคิด อปริหานิยธรรม 7 เป็นธรรมที่ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมของหมู่คณะ เช่น หมั่นประชุม พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และทำกิจ เคารพผู้ใหญ่

วิเคราะห์โจทย์ พฤติกรรมในโจทย์เป็นของ “ทั้งชุมชน” และตรงกับองค์ของอปริหานิยธรรมหลายข้อ: ประชุมเนืองนิตย์ · พร้อมเพรียงกัน · เคารพผู้ใหญ่ ตัวเลือกอื่นเป็นธรรมของผู้ปกครองคนเดียว ธรรมเพื่อประโยชน์ทางทรัพย์ หรือกำลังภายในของบุคคล

ก. ✘ ไม่เหมาะ — ทศพิธราชธรรมเป็นคุณธรรมของผู้ปกครอง ไม่ใช่แนวปฏิบัติของสมาชิกทั้งชุมชนในการประชุม

ข. ✔ **ถูก — การหมั่นประชุม พร้อมเพรียงกันประชุมและทำกิจ และเคารพผู้ใหญ่ เป็นองค์ของอปริหานิยธรรม**

ค. ✘ ไม่เหมาะ — หลักนี้เน้นการหาและรักษาทรัพย์เพื่อประโยชน์ปัจจุบัน ไม่ใช่การประชุมของหมู่คณะ

ง. ✘ ไม่เหมาะ — พละ 5 เป็นธรรมที่เป็นกำลังภายในของบุคคล ไม่ได้กล่าวถึงการประชุมพร้อมเพรียง

ทักษะ: ใช้หลักการกับสถานการณ์

ข้อ 39 **ตอบ ง. ปอ อัตตาธิปไตย · ไอซ์ โลกาธิปไตย · นูรีน ธัมมาธิปไตย** ประยุกต์ ทบทวน หัวข้อ 1.3 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0039

หลักคิด อัตตาธิปไตย ยึดประโยชน์หรือความชอบของตน · โลกาธิปไตย ยึดกระแสหรือความเห็นของคนส่วนใหญ่ · ธัมมาธิปไตย ยึดความถูกต้องและเหตุผล

วิเคราะห์โจทย์ จับคำสำคัญในตาราง: ปอเลือก “เพราะเป็นเพื่อนสนิท ช่วยเราได้” (ประโยชน์ตน) · ไอซ์เลือก “ตามเพื่อนส่วนใหญ่ จะได้ไม่แปลกแยก” (กระแส) · นูรีนเลือก “คนที่มีแผนงานชัด ซื่อสัตย์ ตรวจสอบได้” (ความถูกต้อง เหตุผล)

ก. ✘ ไม่เหมาะ — สลับปอกับนูรีน ปอเลือกเพราะประโยชน์ส่วนตน จึงไม่ใช่ธัมมาธิปไตย

ข. ✘ ไม่เหมาะ — ปอไม่ได้ตามกระแส และไอซ์ไม่ได้ยึดประโยชน์ของตน จึงจัดผิดทั้งสองคน

ค. ✘ ไม่เหมาะ — ไอซ์เลือกตามคนส่วนใหญ่ ไม่ได้พิจารณาความถูกต้อง และนูรีนใช้เหตุผลไม่ได้ตามกระแส

ง. ✔ **ถูก — ปอยึดตนเอง ไอซ์ยึดกระแสส่วนใหญ่ นูรีนยึดความถูกต้องและเหตุผล**

ทักษะ: อ่านข้อมูลจากตาราง

ข้อ 40 ตอบ ก. สมุทัย ประยุกต์ ทบทวน หัวข้อ 1.4 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0040

หลักคิด อริยสัจ 4 เทียบกับการแก้ปัญหา: ทุกข์ = ระบุปัญหา · สมุทัย = หาสาเหตุ · นิโรธ = กำหนดเป้าหมาย · มรรค = ลงมือตามวิธีการ

วิเคราะห์โจทย์ ขั้นที่ 1 บอกปัญหา (ผลผลิตลดลง) ขั้นที่ 2 คือผลการตรวจที่อธิบายว่า “ทำไม” ผลผลิตลด (ดินเป็นกรดจัดจากปุ๋ยเคมีต่อเนื่อง) จึงเป็นสาเหตุของปัญหา ขั้นที่ 3 เป็นเป้าหมาย และขั้นที่ 4 เป็นวิธีการ

ก. ✔ **ถูก — ขั้นที่ 2 ระบุสาเหตุของปัญหา ตรงกับสมุทัย (เหตุแห่งทุกข์)**

ข. ✘ ไม่เหมาะ — ทุกข์คือตัวปัญหา ได้แก่ ขั้นที่ 1 ผลผลิตลดลง

ค. ✘ ไม่เหมาะ — นิโรธคือภาวะที่ปัญหาหมดไปหรือเป้าหมาย ได้แก่ ขั้นที่ 3

ง. ✘ ไม่เหมาะ — มรรคคือวิธีการแก้ ได้แก่ ขั้นที่ 4 การปรับดินและเปลี่ยนปุ๋ย

ทักษะ: ใช้หลักการกับสถานการณ์

ข้อ 41 ตอบ ก. 1 อุตุนิยาม · 2 พีชนิยาม · 3 จิตนิยาม · 4 กรรมนิยาม ประยุกต์ ทบทวน หัวข้อ 1.4 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0041

หลักคิด นิยาม 5: อุตุ (กายภาพ) พีช (ชีวภาพ พันธุกรรม) จิต (การทำงานของจิต) กรรม (การกระทำที่มีเจตนาและผล) ธรรม (เหตุปัจจัยทั่วไป)

วิเคราะห์โจทย์ เหตุการณ์ 1 น้ำแข็งละลายเพราะความร้อน = กายภาพ · 2 ลูกแมวมีลายขนคล้ายแม่ = พันธุกรรม · 3 ความหงุดหงิดจางลง = การทำงานของจิต · 4 ฝึกพูดจริงจนเป็นนิสัยแล้วได้รับความไว้วางใจ = การกระทำที่มีเจตนาและผลของการกระทำ

ก. ✔ **ถูก — จับคู่ได้ครบทั้ง 4 เหตุการณ์ตามขอบเขตของแต่ละนิยาม**

ข. ✘ ไม่เหมาะ — เหตุการณ์ 3 เป็นเรื่องจิต และเหตุการณ์ 4 เป็นเรื่องกรรม ตัวเลือกนี้สลับกัน

ค. ✘ ไม่เหมาะ — ลักษณะขนที่ถ่ายทอดจากแม่เป็นพันธุกรรม (พีชนิยาม) ไม่ใช่กรรมนิยาม

ง. ✘ ไม่เหมาะ — น้ำแข็งละลายเป็นเรื่องกายภาพ (อุตุนิยาม) ไม่ใช่พีชนิยาม

ทักษะ: จำแนกและจัดกลุ่ม

ข้อ 42 ตอบ ข. ให้หลักจริยธรรมว่าควรใช้ความรู้อย่างไรไม่ให้เบียดเบียน ประยุกต์ ทบทวน หัวข้อ 1.4 ‹ โจทย์ · SOC-M5-0042

หลักคิด วิทยาศาสตร์อธิบายว่าสิ่งต่าง ๆ ทำงานอย่างไรโดยเป็นกลางทางคุณค่า ส่วนพระพุทธศาสนาให้หลักแยกกุศล–อกุศลว่าควรใช้ความรู้อย่างไร

วิเคราะห์โจทย์ ปัญหาในโจทย์ไม่ใช่ “สารนี้ทำงานอย่างไร” แต่เป็น “ควรใช้ไปทางใด” ซึ่งเป็นคำถามเชิงจริยธรรม — จุดนี้เองที่พระพุทธศาสนาเติมเต็มได้ ด้วยหลักอวิหิงสา (ไม่เบียดเบียน) และการคิดถึงประโยชน์ตนประโยชน์ผู้อื่น

ก. ✘ ไม่เหมาะ — การพิสูจน์โครงสร้างเคมีเป็นงานของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่บทบาทของพระพุทธศาสนา

ข. ✔ **ถูก — พระพุทธศาสนาให้หลักจริยธรรมกำกับการใช้ความรู้ ให้เลือกทางที่ไม่เบียดเบียน**

ค. ✘ ไม่เหมาะ — พระพุทธศาสนาไม่ได้ต่อต้านการแสวงหาความรู้ ประเด็นอยู่ที่การใช้ความรู้นั้น

ง. ✘ ไม่เหมาะ — สมาธิช่วยให้ทำงานรอบคอบ แต่ไม่ใช่บทบาทที่เติมเต็มเรื่องการตัดสินคุณค่าตามที่โจทย์ถาม

ทักษะ: เปรียบเทียบแนวคิดและทางเลือก

แอปแนะนำจาก ChatStick Team

เรียนต่อได้ทุกที่ บนมือถือและแท็บเล็ต

แอปสังคมศึกษาและเตรียมสอบมัธยมปลายจากทีมผู้จัดทำหนังสือเล่มนี้ — สแกน QR หรือแตะไอคอนเพื่อเปิดหน้าดาวน์โหลด

แอปทั้งหมด App Store

แอปทั้งหมด Google Play

App Store

สังคม พิชิต A-Level 1,000 ข้อ

โจทย์ A-Level สังคม 1,000 ข้อ ครบ 5 สาระ ระบบติวเก็บจุดอ่อน + Mock Exam

App Store

A-Level Ready พร้อมสอบ

ติว A-Level 6 วิชา (รวมสังคมศึกษา) บทเรียน · เทคนิคลัด · ข้อสอบจำลอง

App Store

TGAT Ready ติวสอบ TCAS

ฝึก TGAT ครบ 3 พาร์ต พร้อมระบบติดตามความก้าวหน้า

App Store

LawLens ติวเข้านิติศาสตร์

ฝึกคิดแบบนักกฎหมาย แนวข้อสอบแพ่ง อาญา รัฐธรรมนูญ สำหรับ ม.4–6

App Store

ตะลุยโจทย์สังคม ม.1-ม.3

ทบทวนพื้นฐานสังคม ม.ต้น 3,000 ข้อ ครบ 5 สาระ เฉลยละเอียดทุกข้อ

App Store

สรุปสังคม ม.4-6 EasyNote

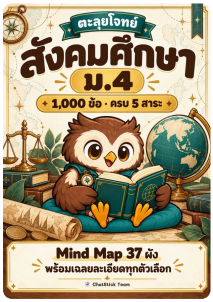
สรุปสังคม ม.4–6 ครบ 5 สาระ บทสั้นเข้าใจง่าย พร้อมข้อสอบ 1,000 ข้อ

หนังสือแนะนำจาก ChatStick Team

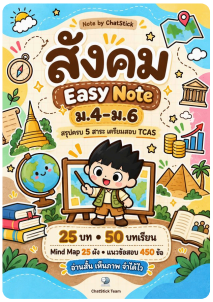
อ่านต่อให้ครบทุกสาระ

อีบุ๊กสรุปเนื้อหาและตะลุยโจทย์ที่เกี่ยวข้องกับเล่มนี้ — มี Mind Map และเฉลยละเอียดทุกเล่ม แตะปกเพื่อเปิดหน้าร้าน (ราคาล่าสุดดูที่หน้าร้าน)

ตะลุยโจทย์ สังคมศึกษา ม.4

1,000 ข้อ ครบ 5 สาระ 31 บท · Mind Map 37 ผัง

สังคม Easy Note ม.4–6

5 สาระ 25 บท · Mind Map 25 ผัง · แนวข้อสอบ 450 ข้อ

ตะลุยโจทย์สังคม A-Level 1,000 ข้อ

5 ภาค 20 บท · Mind Map 51 ผัง · ข้อสอบเสมือนจริง 10 ชุด

เตรียมสอบเข้า ม.4 สังคมศึกษา

1,000 ข้อ 5 หน่วย 18 บท · Mind Map 28 ผัง · ข้อสอบจำลอง 6 ชุด

A-Level พร้อมสอบ ติวครบ 6 วิชา

48 บท · ข้อสอบ 679 ข้อ · ข้อสอบเสมือนจริง 6 ชุด

TGAT Ready ติวครบ 3 พาร์ต

16 บท · Mind Map 30 ผัง · ข้อสอบ 392 ข้อ

LawLens ติวเข้า นิติศาสตร์

20 บท · Mind Map 27 ผัง · ข้อสอบ 1,029 ข้อ

ตะลุยโจทย์ สังคมศึกษา ม.3

1,000 ข้อ ครบ 5 สาระ 38 บท + Mind Map

เลือกซื้อหนังสือทุกเล่ม

chatstickmarket.com/bookshop

หนังสือ + แอป LearnSpace

chatstickmarket.com/learnspace

เพจ LearnSpace by ChatStick

facebook.com/learnspacecs

Learn Space

เชื่อมอดีต เข้าใจสังคม
วิเคราะห์คำตอบอย่างมีเหตุผล

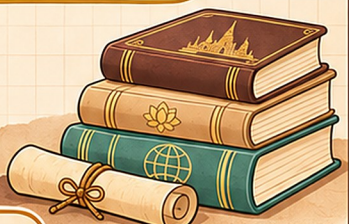
ตะลุยโจทย์ สังคมศึกษา ม.5 – 1,000 ข้อ

เรียนรู้สังคมผ่านการอ่านหลักฐาน
เชื่อมโยงเหตุและผล ฝึกคิดอย่างเป็นระบบ
พร้อมเฉลยที่อธิบายวิธีวิเคราะห์คำตอบ

- ✓ 1,000 ข้อ ครบ 5 สาระ 10 หน่วย
- ✓ แบบฝึก 800 ข้อ + ทดสอบท้ายหน่วย 200 ข้อ
- ✓ Mind Map สรุปภาพรวมทุกหน่วย
- ✓ ตัวอย่างพร้อมวิธีคิด 40 ตัวอย่าง
- ✓ เฉลยละเอียด พร้อมทบทวนข้อผิด
- ✓ แผนฝึก 8 สัปดาห์

ศาสนา • หน้าที่พลเมือง • เศรษฐศาสตร์
ประวัติศาสตร์ • ภูมิศาสตร์

สำหรับนักเรียน ม.5 ครู และผู้ปกครอง

ChatStick Team
www.chatstickmarket.com